

HRVATSKI

4 • 1996
TRAVANJ

PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Godište 88
Volume 88

Travanj 1996
April 1996

Broj 4
Number 4

SADRŽAJ

XIX. skupština Hrvatskog planinarskog saveza	97
Sjednica Glavnog odbora HPS	98
Franjo Znika: Idem u drugu mirovinu	99
Smilja Petričević: Rašeljka i Tropošnik na Mosoru	102
Zlatko Pap: Drugim očima	104
Dubravko Butala: Loše slutnje	105
Miljenko Pavešić: Fajeri u Gorskom kotaru	107
Dr. Ignac Munjko: Planinarske šetnje po otoku Mljetu	108
Planinarka slikarica	111
Kolijevkom hrvatske državnosti	112
Vladimir Jagarić: Žumberačka kronika, IV	114
Drago Trošelj: Stubajske Alpe u Južnom Tirolu	115
Japansko planinarstvo	117
Alan Čaplar: Zašto planinarimo	119
Prikaz knjige	121
Kako ubuduće u inozemstvo	122
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	124
Iz Komisije za planinarske puteve	124
Zaštita prirode	125
Planinarstvo u tisku	126
Vijesti	126

Slika na naslovnoj stranici:

Uspon na Kamešnicu

Foto: Joško Vukosav, Imotski

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 Zagreb, A. Cesarca 5

UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopić, dr. Milivoj Kovacić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

Preplata za 1996. godinu 80 kuna (za inozemstvo 43 DEM), poštanskom uplatnicom na žiro račun Hrvatskog planinarskog saveza broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236. UPOZORENJE! Na uplatnici bezuvjetno unijeti u rubriku "Poziv na broj" u maloj prozorčić brojku 02, a u veću svoj preplatnički broj koji se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog časopisa. Bez toga broja preplata se gubi (banka dostavlja samo podatak o preplatničkom broju). Novi preplatnici trebaju taj broj tražiti od Saveza (pismeno u Kozarčevou 22, telefonom 448-774) ili Savezu poslati fotokopiju uplatnice.

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. i fax 01/448-774 (8-14 sati). Izlazi u 12 brojeva godišnje. Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine".

TISAK: Štamparija "Spiridon Brusina", VI. Danica i Ante Pelivan, Lomnica D., Velika Gorica

Tiskanje časopisa omogućuje donacijama Tvornica boja "Chromos" Samobor

Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja Ministarstva prosvjete (612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92-9201 od 16. 3. 1992)

XIX. skupština Hrvatskog planinarskog saveza

Skupština Hrvatskog planinarskog saveza (HPS) sazvana je za 9. ožujka 1996. u 12 sati, u Obrtničkom domu u Zagrebu. Započela je u 12,45 pozdravom predsjednika Ivice Piljića, koji je ujedno predložio ovaj dnevni red:

1. Otvaranje skupštine i izbor Radnog predsjedništva
2. Izbor radnih tijela Skupštine
3. Izvještaj o radu Glavnog odbora
4. Usklađivanje Statuta HPS prema izmjenama Zakona o športu (N.N. 77/97)
5. Obavijest o Zakonu o turističkoj djelatnosti
6. Donošenje odluke o planinarskim objektima u vlasništvu HPS
7. Verifikacija članova Glavnog odbora HPS i
8. Razno.

Skupština je prihvatala predloženi dnevni red.

Ad 1. Predsjednik Ivica Piljić predložio je u radno predsjedništvo Krunoslava Hornunga, Ivana Marinova i Zdravka Ceraja. Skupština je prijedlog jednoglasno prihvatala.

Ad 2. Predsjednik Ivica Piljić predložio je za verifikacijsku komisiju Đorda Balića, Karla Petrečiju i Antu Vučnovića; za zapisničara Željka Poljaka; za ovjerovitelje zapisnika Josipa Majnarića i Ivana Šlata. Prijedlog je jednoglasno usvojen.

Ad 3. Izvještaj o radu Glavnog odbora podnio je predsjednik Ivica Piljić (taj je izvještaj objavljen u prvom ovogodišnjem broju saveznoga glasila Hrvatski planinar).

Ad 4. Žarko Adamek obrazlaže prijedlog promjene Statuta (prijedlog je u prilogu ovoga zapisnika i njegov je sastavni dio). Slijedi rasprava u kojoj su sudjelovali: Nikola Klobučar (Dalekovod), Josip Mucko (Jelengrad), Nikolaj Levičnik (Grafičar), Ivan Stošić (Kalnik), Ivica Piljić (HPS), Anton Filipčić (Glas Istre), Čedo Gros (Sljeme), Marijan Pleško (Cesograd), Zdravko Dujmović (Zanatlija, Zagreb), Ivan Marinov (Mosor), Sanjin Vidlanović (Art Rock Zagreb), Jasna Sabadin (Planik), Tomislav Pavlin (Stanko Kempny), Josip Jurasić (Platak), Darko Berljak (IO HPS), Đorđe Balić (Zanatlija, Osijek) i Nikola Aleksić (tajnik HPS). Nakon diskusije jednoglasno su usvojene predložene promjene Statuta. Također je prihvaćen

prijedlog (s jednim glasom protiv) kojim je Izvršni odbor HPS ovlašten da uskladi Statut s novim zakonima ako se njima bude tražila promjena Statuta.

Ad 5. Žarko Adamek informira Skupštinu o čl. 6 Zakona o turističkoj djelatnosti koji ograničava tzv. paket aranžmane na najviše dva dana, s jednim noćenjem, i to uz uvjet da putuju samo članovi, da su osigurane osobe i prtljaga, da je članstvo obavijesteno o putu i da se put tri dana unaprijed prijavi županijskom tijelu za turizam. Za putovanja dužeg trajanja treba angažirati putničku agenciju. Zakon stupa na snagu 1.1.1997. Nakon rasprave je zaključeno da će predsjednik HPS tražiti audijenciju kod resornog ministra kako bi se našao način da se ne poremeti osnovno djelovanje i svrha planinarskih društava.

Ad 6. Utvrđivanje liste objekata u vlasništvu HPS. Žarko Adamek izvještava da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o športu omogućeno jedinicama lokalne samouprave da preuzmu u vlasništvo športske objekte koji su od interesa za tu jedinicu. Tajnik N. Aleksić objašnjava da su izuzeti savezi. U raspravi su sudjelovali: Nikolaj Levičnik (Grafičar), Marijan Pleško (Cesograd), Zdravko Ceraj (PS Zagreba), Mato Lukačević (Sokolovac), Mirko Belavić (Zavižan), Brana Blažević (Bijele stijene), Ivica Rihter (PS Županije riječko-goranske), Mladen Japirko (HPK Split) i Boris Buljan (Svilaja). Zaključeno je da se prihvati predloženi popis objekata koji su u vlasništvu HPS.

Ad 7. Jednoglasno su verificirani članovi Glavnog odbora u sastavu: predsjednik, potpredsjednik, 11 članova Izvršnog odbora, 14 pročelnika komisija i predstavnici 21 županijskog saveza.

Ad 8. Jasna Sabadin (Planik) obavještava da se priprema proslava 120. obljetnice istarskog planinarstva. Mato Lukačević (Sokolovac) poziva na priredbu Papučki jaglaci. Damir Bajs (Željezničar) moli za sudjelovanje u izradi vodiča po planinarskim domovima. Petrušić (Klek) poziva u dom na Kleku koji je sada opet pod upravom PD Klek.

Verifikacijska komisija izvjestila je Skupštinu prije donošenja odluka da odluke može donositi

pravovaljano jer postoji potreban broj delegata (potreban broj je 65, a prisutno je 73). Uz to su i tri delegata bez prava glasa jer su neka društva

poslala po dva delegata, a samo jedan ima pravo glasa.

Skupština je završila oko 15 sati.

Sjednica Glavnog odbora HPS

Sjednica Glavnog odbora Hrvatskog planinarskog saveza započela je u subotu 9. ožujka 1996. u 10 sati, a održana je uoči XIX skupštine. Nakon što je utvrđeno da je potreban broj članova za pravovaljano odlučivanje prisutan (32 od 45), prihvaćen je dnevni red od 12 točaka, te se započelo radom.

Točka 1. Izvješće o radu Izvršnog odbora. Izvješće je podnio predsjednik IO Darko Berljak u skraćenom obliku, jer je tiskano u časopisu "Hrvatski planinar". Odbor je izvještaj prihvatio.

Točka 2. Izvješća o radu komisija HPS i regonačnih odbora s prijedlozima programa rada. Zdenko Anić je izvjestio o dosadašnjem radu Komisije za školovanje kadrova i o planu rada u iduće razdoblje, Igor Cindrić o Komisiji za alpinizam, a Ivica Piljić o Komisiji za športsko penjanje, Vlado Božić o Komisiji za speleologiju, Borislav Aleraj o Komisiji za Gorsku službu spašavanja, Ivan Hapač o Komisiji za orientaciju, Tomislav Pavlin o Komisiji za planinarske puteve, Ivan Stošić o Komisiji za zaštitu prirode, Antun Stare o Komisiji za gospodarstvo, Senaid Serdarević o Komisiji za propagandu, Matija Mlinac o Komisiji za povijest planinarstva, Ivica Richter o Planinarskom savezu županije Riječko-goranske, Mladen Japirko o Koordinacijskom tijelu Dalmacije, Krunoslav Hornung o Slavonskom planinarskom savezu, Milivoj Kovačić o Bilogorskoj regiji i Alojz Kranjec o Zagorskem planinarskom putu.

Točka 3. Zaključni račun HPS za 1995. godinu. Darko Berljak pojasnio je detalje o kojima je bilo pitanja. Upozorio je da je negativan saldo dobrim dijelom posljedica dugovanja društava za članske markice u iznosu od 76.000 kuna. Izvještaj je usvojen.

Točka 4. Izvještaj Nadzornog odbora. Izvještaj je potpisao Miroslav Ivanišević, a u njemu se po-

slovanje Saveza ocjenjuje urednim, unatoč iskazanom gubitku, te se pozivaju društva da namire dugove. Izvještaj je prihvaćen.

Točka 5. Pravilnik Komisije za školovanje kadrova. Zdenko Anić obrazlaže ponuđeni prijedlog pravilnika, nakon čega se razvila diskusija u kojoj su prijedlozima i prigovorima sudjelovali: Ivica Rihter (o skijanju i dobivanju naslova bez ispita), Hapač (u komisiji bi trebali biti delegati a ne predsjednici komisija), Mladen Japirko (prijedlog je nedorečen), Ivica Piljić (naslov je trajan, a licencija ograničena rokom), Nekvapil, Borislav Aleraj (o GSS-u) i Dragutin Kralj. Zaključeno je (s jednim glasom protiv i jednim suzdržanim) da se Pravilnik prihvati, uz uvjet da se do iduće sjednice nastoje riješiti neki nedostaci.

Točka 6. Prihvaćena je predložena Odluka o uvjetima nastupa planinarskih udruga i klubova u inozemstvu, čiji su tekst članovi dobili u pismenom obliku zajedno s pozivom na sjednicu.

Točka 7. Imenovanje pročelnika komisija HPS. Prihvaćen je pismeni prijedlog koji su članovi dobili s pozivom za sjednicu.

Točka 8. Program rada izvršnog odbora i komisija HPS za 1996. godinu. Prihvaćen je program koji su članovi dobili s pozivom za sjednicu.

Točka 9. Financijski plan HPS za 1996. godinu. Prihvaćen je prijedlog koji su članovi unaprijed dobili u pismenom obliku.

Točka 10. Darko Berljak je na vlastiti zahtjev razriješen dužnosti direktora poduzeća "Everest", a na to je mjesto imenovan Branko Puzak.

Točka 11. Kolektivno osiguranje članova u 1996. godini. Odlučeno je da se zatraže ponude i izabere najpovoljnija.

Točka 12. Ustroj Glavnog odbora prema izmjenama Statuta HPS. Odlučeno je da se ta točka prepusti današnjoj skupštini HPS.

Idem u drugu mirovinu

Dvadeset tisuća radnih sati za planinarstvo

FRANJO ZNIKA, Zagreb

Neposredno nakon odlaska u mirovinu, davne 1976. godine, sastali smo Tonček i ja starog planinarskog prijatelja Alfreda Hlebeca i razgovor je, dakako, bio planinarski. Alfred je i profesionalno i amaterski djelovao u Savezu, sa zadatkom da sastavi Gospodarsku komisiju (ne od teoretičara, kojih uvijek ima dovoljno, već od praktičara, tzv. šljakera), s obzirom na predstojeće poslove na Velebitu. Prvi službeni dogovor, na kojem smo bili pok. Alfred Hlebec, pok. Tonček Kralj, tajnik Ale i ja održan je 11. veljače. I tako je počelo! U ovih dvadeset godina planinarsko-gospodarskog djelovanja mogao bi netko tko je vičniji pisanju napisati roman, no ja ču se skromno osvrnuti samo na manji dio naše djelatnosti, o kojoj je već ponešto bilo napisano u našem časopisu.

ZAVIŽANSKI KAMIN

Kad smo već mislili da su ove godine (1976.) radovi na Velebitu završeni, stigla je vijest sa Zavižana da se urušio kamin u blagavaonici i da ga treba presložiti. Primorci nemaju iskustva s takvom vrstom grijanja, pa nemaju ni takve majstore. Uspjeli smo nekako naći pećara u Zagrebu, koji je bio voljan otići na Zavižan i presložiti taj nesretni kamin, potreban sedam mjeseci godišnje. Kombijem Saveza dopremili smo pred dom 10. studenog u poslijepodnevnim satima pećara-bećara Pavla Ivateka i njegovih dvije stotine kilograma ilovače, cigli i crijevova. Nije još bilo ceste do doma, pa smo to sve morali od sedla prenijeti na ledima. To isto poslije podne Pavel je pred domom pripremio smjesu ilovače, kako bi idući dan mogao započeti s radom. U domu je bio Drago Vukušić, koji zbog udara groma već nekoliko dana nije imao nikakvu radio i telefonsku vezu. Zabrinuti zbog toga, supruga Marica i sin Ante došli su već po mraku pješice iz Klade na Zavižan. Bez svjetla, poznavajući svaku stopu ispred doma, naišli su na poveliku hrpu

Članovi Gospodarske komisije: Franjo Jerman, Dragan Konestra, Franjo Znika, pok. Tonček Kralj i pećar Pavao Ivatek na Zavižanu

Pavelove ilovače, trkom su je pregazili da vide što je s Dragom. S Dragom je sve bilo u redu, ali je zato cijeli dom bio pun otisaka njihovih cipela i Pavelove ilovače. Sutradan je, u smijehu i radosti, Pavel prezidao kamin, a Marica izbrisala (oribala) sve tragove. Dom je opet bio spremjan da preko zime primi i ugrije posjetitelje.

ŠTIROVAC (prvi put)

Dvadesetog lipnja 1977. uputila se skupina članova komisije na Štirovac radi čišćenja domske cisterne. Kombijem Saveza pristigli smo na Stajine, dokle se moglo automobilom, a dalje ćemo pješice. Prokušani ekonom Alfred prepustio je svoju dužnost novoprdošlom članu pok. Antunu Majnariću. Svaki je od nas preuzeo dio zajedničke prehrane koju je trebalo u naprtnjači donijeti u dom. Naš Majnarić koji nije kavopija, ponio je iz kombija kekse umjesto kave, što se

Ekipa GK na Stajinama (J. Velebit): pok. Tonček Kralj, Pika Aleksić, pok. Alfred Hlebec, Franjo Jerman i Franjo Zinka, sjede Nikola Aleksić i pok. Vladimir Majnarić

ustanovilo tek kad smo nakon sat i po hoda pristigli na dom. Svi smo to nekako preboljeli, osim Alfreda. Od jada je tri dana, onako krhak i mršav, cijepao najkvargavije panjeve, samo da zaboravi na kavu.

Kad smo se nakon tri dana vratili do kombija na Stajine, prvo smo morali na primusu skuhati kavu, a tek smo nakon toga započeli presvlačenje i pospremanje stvari. Raspoloženje se vratilo, a s njim i smisao za psine. U trenutku Hlebecove nepažnje u njegovoj se naprtnjači našla kava. Kad ju je pospremajući ruksak našao, ljutito je baci uz psovke na naš račun, jer smo ga svi zajedno pokušavali uvjeriti da ju je imao i na Štirovcu, ali da ju je zaboravio. Netko je dobacio da sam na Štirovcu i ja imao u ruksaku kavu, nakon čega sam jedva izbjegao metlu koju je u srdžbi na mene bacio Alfred. Po dolasku u Medak, nakon duple kave, odmah je nestalo svih nesporazuma.

ZAVIŽANSKI KROV

Nakon radova na Štirovcu proslijedili smo na Zavižan, gdje smo zaopćeli s uređenjem i bojanjem krova na domu. Trebalо je krovni lim prebojiti radi zaštite i prikupljanja vode za cisternu. Pripremili smo boje i krovne ljestve te započeli radom. Tonček, kao najiskusniji u tom poslu, popne se na vrh krova i započne s bojanjem. U jednom se trenutku posklizne i sleti s krova na podnožje. Brzo smo pritrčali i ugledali

ga crvenog lica i s posudom crvene boje u ruci. Prvo smo pomislili da je krv i izbezumljeno ga upitali što ga boli, a on slavodobitno izjavio: "Meni nije ništa, glavno da nisam prolio svu boju".

PREMUŽIĆEVA STAŽA

Naša svima nam tako draga Premužićeva staza, nagrizana zubom vremena, zahtijevala je hitan popravak. U najlošijem je stanju bila dionica iznad Mliništa. Savez 1981. moli nadležnu šumariju da je ona popravi. Odgovor je glasio "Nemamo raspoložive radne snage". I opet smo se mi, stari gospodari, prihvatali posla. Kombijem saveza do Štokića poda, a dalje pješice. Opremu smo prenijeli na magarcima i mulama, a šatore postavili na Mliništu pored cisterne. Trebalо nam je tjedan dana da popravimo tu najlošiju dionicu. Što smo sve radili neću navoditi, a od onoga što smo doživjeli spomenut ћu samo jedan dogadjaj. Nas šestero bilo je smješteno u dva šatora, a između šatora bilo je ognjište, tj. blagavaonica. Jedne od sedam noći zazvonili su svi lonci na našem ognjištu. Kada smo u jutro izašli iz šatora, gnjevno smo napali one iz drugog šatora zbog njihove noćne buke koja nam nije dala spavati. Oni se čudom začude, jer su istu lupu pripisali nama. Tek tada smo shvatili što se dogodilo. Već prije su nas starosjedoci iz Štokića poda upozoravali na medvjede. Dakle, buku su prouzročili medvjedi provjeravajući je li što ostalo za njih od Marionovog jelovnika.

SPOMEN NATPIS

Godine 1979. trebalo je uz Premužićevu stazu uklesati u kamen natpis o inž. Anti Premužiću i njegovoj stazi. Prethodilo je niz priprema, od izbora mjesta i načina izvedbe, do ostvarenja. Opće je, zahvaljujući planinarskoj solidarnosti, pronađen profesionalni klesar Zvonko, koji je s članovima naše komisije pristigao na Zavižan, da bi idući dan uklesao predviđeni natpis. Taj dan je osvanuo kao pravi velebitski, hladan i kišovit, uz jak vjetar. Odgadanja nije bilo zbog predstojećeg otvorenja. Postavili smo na radilištu zaštitne najlone i šatorska krila, no ništa nije pomogalo. Zvonko je klesao prvo goloruk, zatim u rukavicama zbog hladnoće, da bi mu zbog slabog opipa ispalо dlijeto, koje nismo više među kamenjem uspjeli naći. Sva sreća, imao je i rezervno dlijeto, pa je posao završen. Vratili smo se

na Zavižan mokri do kože, ali zadovoljni da smo završili posao. Jedino je još ostalo da dan prije svečanosti otkrivanja Tonček oboji uklesana slova, što je i učinjeno uz dodatno uložen napor. Ali sve se to zaboravlja jer su ostali trajni i vidljivi rezultati.

ŠTIROVAC (drugi put, a ima ih još, no o tome možda drugom prilikom)

Godinama smo slušali primjedbe planinara na stanje u domu: propao je štednjak, pa se nema na čemu pripremiti hrana, nema stolova u, nazovimo to, "blagavaonici", a o domarima da ne govorimo (to je bilo nerješivo).

Nabavljen je novi štednjak i daske za izradu stolova, no kako to dopremiti do doma? Domar Peko nije imao za to konje, pa je preostao jedino prijenos iz Paklenice na mulama. Tajnik Ale nas doveze u Paklenicu i prije toga sve dogovori s Parićem, ali kad smo došli s materijalom u Paklenicu, nastala je neprilika s težinom štednjaka i dužinom dasaka, jer ni mule nisu "mule", pa ne mogu sve nositi. Možda bi i mogle kad bismo njihovim gazdama platili koliko oni traže. Ipak smo se nekako nagodili. Iz štednjaka smo izvadili sav šamot, dio dasaka prepilili, a neke nosili na ledima. Prespavali smo u domu u Paklenici, sutradan stigli na Štirovac, a idući dan postavili štednjak, te izradili dva stola i četiri klupe.

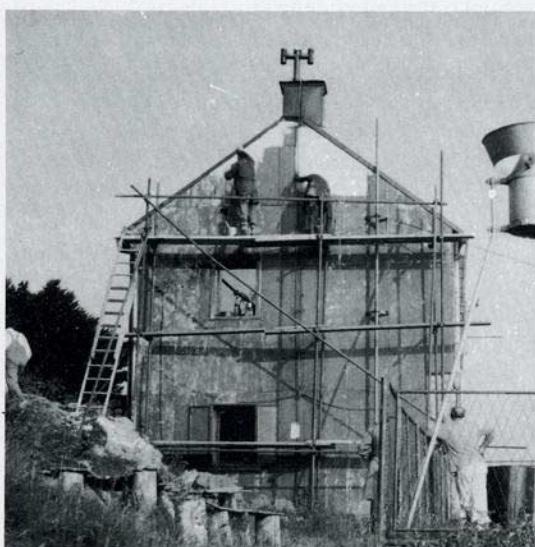
Ante Parić i njegov prijatelj, Franjo Zinka i Vladimir Majnarić na parkiralištu u Paklenici s tovarima za Štirovac

Dragi planinari-čitatelji, tko me pozna (među članovima HPD "Željezničar" nadimak mi je Znika - statistika) znat će da ovo nisam napisao zbog samohvale, već zbog poticaja da naš posao nastave mladi, a ja odoh u drugu, barem mislim, zasluženu mirovinu. Nadam se, da se neće obistiniti riječi onoga ličkog planinara koji je, vidjevši nas starce kako radimo, rekao: "Nema trupca iz doline, bez starog voline".

Na kraju, dužnost mi je navesti da su u sastavu komisije djelovali: Alfred Hlebec i Tonček Kralj od početka do smrti, Franjo Jerman od 1977. g. do danas, Vladimir Majnarić od 1977. do smrti, Ivo Marion preko 10 godina, Dragan Konestra od 1981. do danas, tajnik HPS Nikola Aleksić od početka do danas (kao sudionik, organizator i vozač), te moja malenkost. Nekim su se akcijama priključili pojedini planinari (ne spominjem ih poimenice jer se bojam da nekoga ne izostavim i time povrijedim). Svima im se zahvaljujem na pomoći.

Napomena uredništva.

Osim u navedenim akcijama, članovi Gospodarske komisije ("stari dečki") bili su nosioci uređenja ili pojedinih radova na Zavižanu, Rossijevom skloništu, Alanu, Skorpovcu, Pejakuši, Oštarijama, Radlovcu, Jelovoj ruji, Štirovcu, Šugarskoj dulibi, Jablancu, Risnjaku, Tuku, Jančarici, na markiranju i uređenju planinarskih staza i svih značajnijih potvata HPS. Prema uredno vodenim dnevnicima, spomenuta skupina poklonila je našoj organizaciji oko davadeset tisuća radnih sati. Tko ne vjeruje, slobodno može provjeriti kod autora. A što na to sve reći osim hvala im!!

Bojanje doma na Zavižanu

Rašeljka i Tropošnik na Mosoru

SMILJA PETRIČEVIĆ, Split

Opet isti put: Gornji Dolac, prijevoj Rašeljka, blagi spust, uspon desno, nemarkiranom stazom (samo jedan kameni čovuljak) do prvoga skloništa. Na prijevoju Rašeljki smo se utaborili. Neki odmah krenu dalje, prema izvoru Tropošniku, gdje se nalazi druga lovačka kućica.

Mare i Edo odluče ostati tu i pripremiti naš ručak. Mare me podsjeća na dobru staru mamu koja se brine za svoju dječicu. Skupina brzih Gonzalesa već je odjurila gore. Ja sa svojim ustaljenim tempom krenem za njima polako, dok iza mene kaska Sunko. Uspon je prilično strm, pa usporim korak. Vidjevši da i Sunko usporava, rečem mu neka samo produži i neka se ne osvrće na mene. On to odbija.

- Nikada nikoga ne ostavljam samog u planini, pa ni na trenutak - reče mirno.

- Ali ja nisam sama, dolje su Mare i Edo, drugi su ispred mene, a vratit će se istim putem. Idem još malo, pa ako vidim da ne mogu, vraćam se natrag.

- Sigurna si? - upita me sumnjičavo.

- Da - rekoh mirno, iako sam znala da će krenuti za njim.

Nasmije se onim svojim poznatim osmijehom iz naše rane mladosti, toplim i nježnim, te zagrabi velikim koracima prema gore. Ja nastavim polako, polako.

Evo me na prijevoju! Ispred mene prekrasna mala visoravan, lijepa u svojoj divljini, grmlju, šipražu i šikari. Pogledam gore i visoko gore, visoko iznad sivih stijena, na samome vrhu, ugledam malu kolibu kao iz bajke. Bila je tako lijepa da je naprsto pljenila pogled, a ja sam stajala na mjestu i stajala. Oblaćine su jurcale preko planine, pa mi je otkrivale i pokrivale, tako da mi se na trenutke činilo da lebdi u zraku iznad sive doline, iznad sivih stijena. Sunko je već davno zamakao, neki su stizali iza mene, pa i ja krenem prema gore. Odnekud zacvrkuta neki ptičuljak pa umukne pobegavši od mene. Staza je u početku blaga i vijugava, da bi vrlo brzo postala strma, pa skoro okomita. Vidi se da je to umjetna staza, nova, napravljena marljivim ljudskim rukama. Vidi

se da je kamenje tek nedavno minirano, uredno složeno, na mjestima bijelo, jer ni kiša ni blato niti ljudske stope nisu uspjele potamnjeti bjelinu odvaljenog kamena, naprsto nema još patine vremena na toj stazi. Ta je staza spomenik ljudske upornosti, nesebičnosti i ljubavi prema planini. Jesu li je gradili lovci ili planinari, u tome mi trenutku nije bilo bitno. Sagradili su je ljudi!

Vrhovi okolnih stijena izranjavaju iz oblačina i opet nestaju, a dolinom se prostire bijela paučinasta magla. Tih šušanj lišća što opada i koje vjetar raznosi okolo, donosi miris kasne jeseni i blize zime. Čuje se tih plač vjetra u polupraznim krošnjama, pomiješan sa šutanjem lišća. Sve se to zajedno topi u tih akord jesenjeg requiema, dok se boje kamena, oblaka i lišća spajaju u prekrasnu jesensku simfoniju. Oblak mi s vremena na vrijeme prekrije vidik. Nestalo bi kolibe i vrha, kao da se penjem put samoga nebeskog beskraja. Još samo malo uspona, nekoliko koraka, i ja sam tu, ispred kolibe.

- Nazdravlje! - povika Milivoj, vidjevši moje lice i rasčupanu kosu na vratima.

Sunko stoji na vratima i ništa ne reče. Nadam se da je razumio zašto sam mu rekla neka produži, jer nije lijepo nekome tko ima snage i volje za brz hod ispriječiti se na putu i usporavati kretanje. Možda je veći napor vući se uz nekoga poput prebijene mačke, a ja sam pri usponu zaista spora poput takve mačke.

Bacim letimičan pogled unutra i ostanem zadržljena. Lijevo je sudoper, viseći kuhinjski elementi, tekuća voda, desno stol, a oko njega našijenci, pa jedu i piju s domaćinima. U desnom je kutu veliki okrugli štednjak (načinjen od nekakve bačve), sa čudno smotanim dimnjakom koji vodi iza stepenicama nekuda gore. Krenem tim stepenicama, a ono i tamo opet naši. Izvrnuli se po ležajima, mljackaju, pijuckaju i smijuckaju se. Svi se zajedno griju u toj predivnoj kolibi, onakvoj kakvu je Tatek godinama video u svojim velebit-skim snovima, crtao na svojim papirićima, zamišljao da je gradi u svojoj planini.

Često mi je govorio, dok je sanjao otvorenih očiju:

- Zamisli, Luce, po Velebitu kamene kolibe, s limenim krovom, visokim i strmim zbog snijega, gore spavaonice, a dolje kuhinjica, blagovaonica.

Takve bi snove on prenosio i na me, pa smo ih zajedno smještali po Velebitu gdje god bi bio neki izvor.

- Što misliš, što kažeš? - upita me Milivoj kada sam sjela pored njih za stolom.

- Ništa, ama baš ništa - rekoh, jer ima li smisla pričati im o svojim mislima, svojim osjećajima koji su u tim trencima tutnjali mojom glavom. Osjećala sam zavist. Golemu zavist što lovci to imaju, a mi nemamo. A mogli smo i mi velebitaši, i ovi mosoraši, i kozjakaši imati ovakve kolibe, ali ... Da su oni tamo slušali Tateka, a ovi ovdje Sunka ... Jer i Sunko je jedan od onih vukova samotnjaka koji obožavaju planine, tišinu planinskih proplanaka, ljepotu planinskih noći, jedan od onih koji ne voli da mu kojekakvi bukavci i drekavci remete mir planinskih tišina. Možda će se naći netko tko će poći stopama Tateka iz Zadra, pa graditi ovakve kolibe diljem naših planina. Ovdje od Labina do Ploča. Samo, nažalost, ako i sagrađe takve kolibe, uvijek će se naći neki sebičnjaci, divljaci i pljačkaši. Sjetim se u tom trenutku Ivinih vodica na Velebitu. Naša je vojska napravila depandanse, opremila ih pokrivačima, hranom i svime što je potrebno za duži boravak. Ode vojska, dodoše seljaci podvelebitaši iz Selina i okolnih mesta te ostadoše Ivine vodice

gole i opljačkane. Istu je sudbinu doživio i planinarski dom u Paklenici. Ali eto, tu su pošteni seljaci, kao i oni moji tamo u Bristovcu i Mandalini, koji Tatekovu kolibu čuvaju kao svoju, a ona je uvijek otvorena.

Osjetim i sreću jer, eto, usprkos svemu, ova je kućica na Tropošniku tu, seljaci žive blizu, a nitko je nije srušio niti provalio. Ima i poštenih ljudi. Dok smo silazili Ita mi reče:

- Zamisli ovaku kolibu dolje, pored onoga hrasta na Dubravi, ispod Kozika!

- Znam i zamišljam već odavno i sanjam je otvorenih očiju.

- Rekla si mi - nastavi Ita, da se može kraćim putem doći do ove kolibe, bez spuštanja niz Rašeljku, pa opet uspona. Treba odmah krenuti po hrptu ili dolje krenuti zapadno prema Zukalu, a od toga Zukana ima nekakav put, staza. Vidjela sam to na karti. To ćemo na proljeće malo pronjuškati i tako skratiti vrijeme.

- Baš me briga za vrijeme - rekoh.

- Ipak, hajde de, požurimo dolje, čekaju nas Edo i Mare s ručkom.

Edo ... Dok pišem ove retke, kiša mi se slijeva niz stakla poput suza. Ede više nema, otišao je tiho i neprimjetno iz naših života. Imao je u sebi nešto toplo, ljudski bolno, nežan osmijeh za djecu, za sve nas. Život ga nije mazio. "Ljudi duboko ranjeni imaju olimpijski osmijeh" (Nitsche).

- Otišao je na najveći vrh svijeta, odakle se neće više vratiti - rekao je naš predsjednik ing. Čagalj na njegovoj sahrani.

Jer gledamo drugim očima

ZLATKO PAP, Varaždin

Kada me netko pita zašto odlazim u planine i šume, na obale rijeka i jezera, reći će...

Kada me netko pita zašto tako često odlazim sa naprtnjačom reći će ...

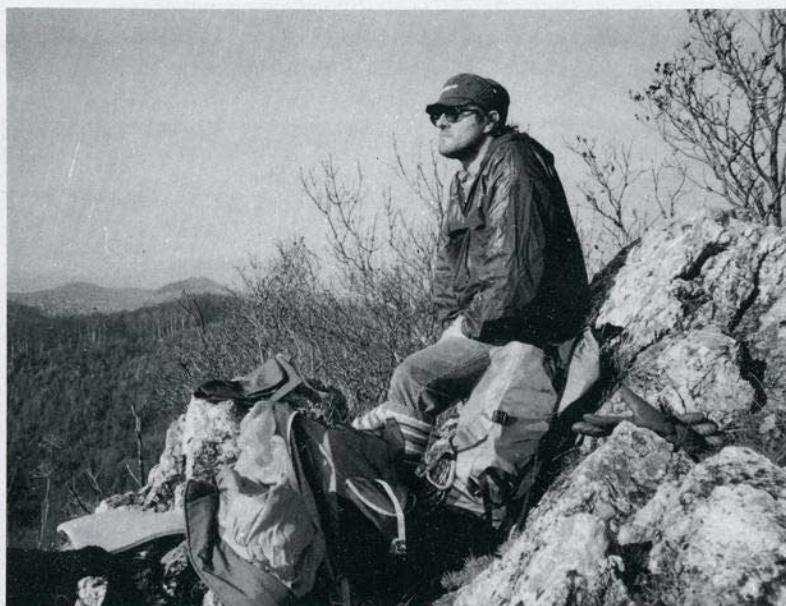
Netko to razumije i razlučuje, netko to voli i gleda drugim očima. Za nekoga je bijelo stijenje radost, za nekoga sasvim obično, nezanimljivo, neprimjetno. Ja volim zelene vlati trave koje vire iz snijega, usamljen bor u smedoj kulisi, zidine drevnog grada, tišinu kanjona. Želim upoznati izgubljene staze, potok, zaboravljen svijet. Svaki je izvor za mene radost i ushićenje, svaka kap rose ima svoj sjaj. Svako je drvo drugačije. Svaki kamen, staza, sive gudure, doline, usamljen cvijet. Svatko ima svoju priču.

Dok se nižu šumovite kose, savice i brežuljci, koliko sam se puta okretao nazad i upijao svaki detalj. Koliko sam puta išao istom stazom, gledao s livade istu planinu, isti vrh, punio čuturu na istom izvoru, i koliko sam to puta gledao drugim očima! Upravo to nas čini drugačijim, mnogi to ne

razumiju, nemaju tu sposobnost, mnogi nas ne shvaćaju. Kada sjedim na vrhu stijene i gledam u daljinu tražeći isti vrh, isti laz, koliko ćemo puta razmijeniti iste riječi, koje nikad neće biti toliko drugačije. Jer gledamo drugim očima.

Svaki sušanj nije isti. Treperenje lišća breze sasvim je drugačije od povijanja vlati trave na livadi. Bijeg srne, zeca, sasvim je drugačija radost i ushićenje od krika ptice i pokreta gušterice. Zaledene staze, dubok i mokar snijeg, tragovi divljači, ptica, inje i bijelo i crveno i žuto u igri sunčevih zraka, blato, prašina i skliske strmine, močvare, srušena stabla, pokidane jele, mir i tama gudura, bujice, dio su prirode. Priroda je škola. Otvorena knjiga. Škola koja traje čitav život, jer se priroda uči polako.

Tko ne uspijeva, zapada u začahurenost svakodnevnice, možda mu nedostaje sunčani proplanak, cvjetna livada, snježni uspon, bistar potok, a ne zna se vratiti. Možda se negdje u sebi bori, a ne zna se vratiti.

Mali Šiljevac (500 m) na Ivanšćici

Foto: Mile Lučić

Gledam bistrinu hladne vode, pješčane sprudove, oblutke, gledam potok i pitam se kuda ide. Gledam stazu, kuglice imele, suhe grančice, zelene čuperke trave, gledam put i pitam se kuda ide, ako doći na vrh u daljini? Što je dolje u zelenom amfiteatru? Mnogi će tu stati ravnodušna pogleda. Jer mi gledamo drugim očima. Označen šumski put pruža lagantu šetnju. Strmine izazov. Kao

izgubljeni u beskraju zelenila, odmaramo oči na dragulju prirode, "smaragdnom jezeru".

Kada se drndamo u zagorskom cugu, misli se išuljaju kroz prozor u slobodu, izgube se u plavetnilu, zagledaju svaku travku, cvijet, suhu grančicu, pođu za leptirom ili nekim šušnjem, pa se oboje izgube među lišćem i utoru u šuštar san.

Loše slutnje

DUBRAVKO BUTALA, Karlovac

Vuku se sive magle. Zamogljeni prozori automobila vlažni su s unutrašnje strane tako da ih neprestano treba brisati. Kroz njih se vide crnobijele slike pejzaža koji promiče. Četvero nas je u automobilu, koji se polako uspinje blatnjavim puteljcima kroz seoski krajolik.

- Flaša, kuda dalje? - pitam suvozača, a on, smrknut kao i vrijeme, promrmlja nešto nerazgovjetno.

Vidim da je bolje pouzdati se u vlastitu snalažljivost. Okolica koju samo naslućujemo, pokrivena je raskvašenim snijegom izloženim jugu i kišama. Magla je tako gusta i vlažna da svako malo moramo uključivati brisače radi uklanjanja naslaga s vjetrobranskog stakla. Blatnjav put natjera me na razmišljanje kako će morati ipak oprati auto. Pa i on je, siromah, zaslužio malo njege i pažnje!

Negdje za nama u magli vozi se još jedna skupina speleologa, a svi s istim ciljem: posjetiti jamu Pivnicu kod Žakanja. Prolazi istarski krajolik pored nas (ili mi pored njega). Ispred nas iz magle izrancuju kuće, što na Flašu djeluje uzbudujuće.

- Evo nas, to je to! Rekao sam ti da nema problema kad te ja vodim. Zaustavljamo auto na livadi. Blato, masno i ljepljivo, hvata mi se za cipele poput tijesta. Mrzvoljan sam i nezadovoljan znajući unaprijed koliko me posla sutra očekuje doma s pranjem i čišćenjem.

Presvlačenje. Moram se obući da mi bar nešto ostane čisto. Spremam opremu za silazak u jamu. Bože, od moga posljednjeg ovakvog izleta prošle su više od četiri godine. Puno se toga promijenilo, u međuvremenu i jedna država. Izgleda da je završio još jedan prljavi rat, ali koliki su u njemu

zaglavili! Navlačim čizme i spremam stvari u malu naprtnjaču. Ali, valjda ništa važna nisam zaboravio. Čizme su hladne i tvrde, neudobno se osjećam u njima. Danas mi, izgleda, sve ide pomalo na živac. Nigdje nema onoga pravog oduševljenja koje čovjeka obuzima prije ulaska u jamu. Stižu i ostali sa tri auta. Izlaze, naravno, najprije kod susjeda u dvorište, kao da mu se jave, a znaju da će ih ponuditi vinom ili rakijom. To je onaj pravi kiseli domaći drajsan.

Konačno smo se spremili i krenuli preko blatnjava polja u šumu. Noge mi klize i propadaju u raskvašenu kaljužu snijega i blata. Pejzaži su kao u Kurosawinim filmovima: magla se vuče šumom i poljem da bi je čovjek mogao nožem sjeći. Nosim dvije naprtnjače, što je poprilično nepraktično, a grane me šibaju po licu. Podsjeca me to na beskonačnu tišinu prije prvog dodira s neprijateljem. Stižemo u udolinu prekritu snijegom i okruženu drvećem. Nekoliko većih gromada kamenja, a ispod njih velika rupa - ulaz u jamu. S olakšanjem spuštam ruksake na snijeg. Skidam jaknu i prsluk, što nije bio dobar izbor, jer sam već sada mokar. A kakav li će tek biti kad izidem iz jame?! Dobro je, tu su i njih dvojica zbog kojih sam uglavnom išao na izlet - uvjeravam samoga sebe, iako to nije istina. Njihov bi im prvi izlet u jamu trebao ostati u lijepom sjećanju kako bi zavoljeli speleologiju. Pomažem da si stave opremu i provjere pribor. Pripremamo lampe.

- Držite se mene i ne zurlajte okolo!

Ulazimo. Zbog suženja, treba se najprije provljeti dvadesetak metara niskim kanalom, nakon čega dolazi proširenje, a s njim i prvi problem.

Meandar i Ervin govore da dečke treba osigurati. Što ćemo? Treba ih poslušati da poslije ne bi bilo:
- Pa jesam li vam govorio ... Uzimam od Flaše komad užeta i navezujem ih jednog po jednog. Prelazim ispred njih radi osiguranja. Blato i voda. Lampa mi slabo gori, a para što se stvara pri disanju zatvara pogled. Pužemo kroz kanal. Naprijed je zapelo.

- Ma kaj je ovo? Pa tu sam ga ostavil! - Jela kune i protestira jer je netko maznuo uže koje je bilo postavljeno na ponoru.

Ne možemo dalje. Osjećam kako mi voda nata-pa kombinezon dok ležim u kanalu. No raspoloženje mi se počinje popravljati. Ne sjećam se razloga za taj prijelaz iz lošeg u dobro. Možda je zato što sam osjećao da radim nešto korisno. Zovem Piča, koji je u drugom kanalu, da mi donese uže. Jela i dalje plače za svojim užetom, ha, zašto ga je ostavio? Sigurno su ga uzeli mjesni istraživači, premda mi je to pomalo čudno jer je ovo već prilično duboko za nešpiljare. Stiže Pič s novim užetom i krećemo dalje.

Dolazi red na moje učenike. Održavam "ubrzani tečaj" iz upotrebe descendera i prelaska preko klinova.

Dečki to moraju shvatiti. Novi je problem razina vode iznad očekivane, pa plazimo po bokovima uskog kanala ne bismo li se provukli a da ne pljusnemo u vodu.

- Meni je svega dosta, svjetlo me zeza i u cajtnotu sam, - viče Ervin - moram se požuriti natrag na posao, popodne sam dežurni!

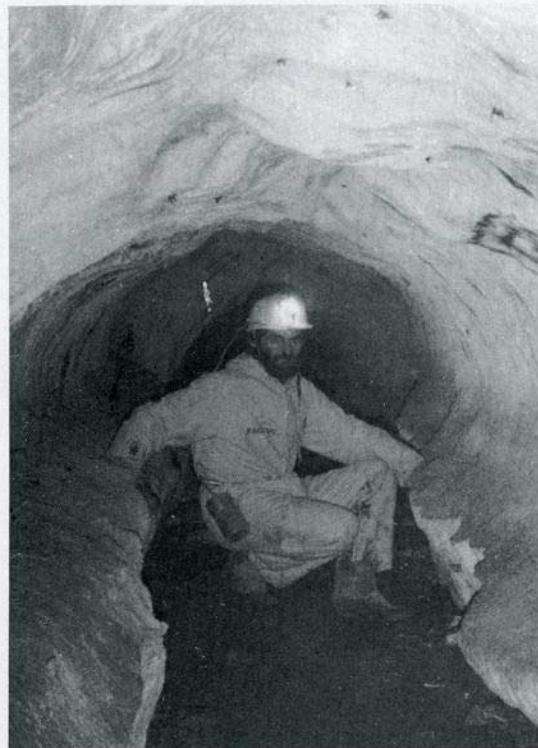
Mogu si ga zamisliti - penjač, naviknut na otvorene prostore, suhu stijenu i čisto nebo - sada stiješnjen u vlažnoj i uskoj rupi.

Piča čujem slijeva. Dovikujemo se i shvaćam da je u blizini spoj dvaju kanala. Svjetli i pruža mi ruku kroz uzak otvor na rasjedu.

- Reci Jeli da ucrtat taj detalj na mapi!

Vraćaju se i ostali jer su došli do kraja kanala. Dalje se ne može jer je sve puno vode. Moramo se užetom popeti natrag!

Opet kratak tečaj za moja dva učenika. Na sličnom se izletu moj prijatelj, kojega su svi smatrali iskusnim speleologom, spustio u prilično duboku jamu. Tada je svima priznao da je to prvi puta učinio užetom jer se do tada koristio aluminijskim ljestvama. Panika je nastala kada je svoga kolegu pitao kako će sada izići, jer on ne zna najbolje baratati tom novom opremom. Bili su na 350

Jama Pivnica (Žakanje) Foto: Hrvoje Cvitanović

metara pod zemljom. Svi su prisutni zbrisali van ostavivši mog prijatelja neka se sam snalazi. Poslije se ispostavilo da njemu to i nije bio nerješiv problem. Na opće čuđenje, on je ipak izišao, ali na svoj način. Naši su štikenici imali puno manju vertikalnu i puno više spremnih da im pomognu, pa su izišli brzo i uspješno.

Sve u svemu i nije bilo tako loše. Jama je mala, ali zanimljiva i svijedila se našim početnicima. Na izlazu nas čekaju trojica, dok ostali čekaju u gostonici. Skidamo mokru i blatnjavu opremu i sve stavljamo u ruksak. Vrijeme je bez promjene. Slijedi povratak. Kod kuće nas čeka neugodna vijest: toga je jutra nakon kratke i teške bolesti preminuo naš član Viktor Pavlič. Bio je dugogodišnji speleolog i planinar. Jesu li te magle i tmurno jutro bili slutnja i najava nečega što se trebalo dogoditi, ne znam, ali, kao što pjesma kaže:

Ponekad nas uhvati tuga,
kad iz stjene vadimo mrtvog druga.
Ali i dalje odlazim u planine te
da nastavimo njegove sne.

Fajeri u Gorskem kotaru

MILJENKO PAVEŠIĆ, Ogulin

Gorski kotar, koji se često naziva i hrvatskom Švicom, obiluje ne samo prirodnim nego i drugim zanimljivostima koje su malo ili nikako poznate izvan uskog kruga domorodaca. Jedna su od tih zanimljivosti fajeri na Staroj Karolini. Naziv fajeri sjeca na njemačku imenicu das Feuer (vatra), ali s vatom nema nikakve veze. O čemu je onda riječ i zašto o tome pišem u planinarskom časopisu? Prije svega, nužan je mali uvod.

Prva značajnija i za to doba moderna prometnica kroz Gorski kotar izgrađena je tek 1736. godine. To je Stara Karolina na potezu od Stubice preko Vrbovskog, Ravne Gore, Mrkoplja, Fužina, Plasa i Škrlejava do Rijeke. Građena je za vrijeme vladavine Karla III. i po njemu je i dobila ime. Pitanje je zašto se zove Stara Karolina. Zato jer je bila tako loše izvedena da je tridesetih godina XIX stoljeća temeljito rekonstruirana i tada dobila naziv Nova Karolina. Velikim dijelom ide posve novom trasom. Njezini su "fajeri" ostali izvan prometa u prekrasnom okolišu goranskih šuma, daleko od urbanih zahvata, u tišini očuvane prirode. Ponad

fajera izdiže se Velika Slavica (1120 m) s koje se šire vidici na velik dio Gorskog kotara, njegova sela i zaseoke. Taj vrh narod danas zove Ižinjer (ne Inžinjer!) zato što su inžinjeri s tog vrha za vrijeme Austro-Ugarske vršili brojna mjerena za geodetske potrebe i izradu karata. Goranin je imenicu malo prilagodio svom izgovoru - Ižinjer.

Eto, poslije ovog uвода da napokon objasnim te fajere.

Ispod Slavice je preko jedne udoline izgrađen most na Staroj Karolini. Danas bismo rekli vijadukt. Ima osam impozantnih potpornih stupova od klesana kamena. Na kruništu su međusobno bili spojeni drvenim gredama. Građevina potpunog promašaja. U narodu se održala priča da je taj most na suhom bio kratka vijeka. Zapregu nekoga grofa jednom se na mostu preplašila, srušila ogradu i pala, pri čemu je grof smrtno stradao. Ukrzo je oko te doline izgrađena obilaznica, te fajeri ostadoše nijemi svjedoci cestogradnje na Staroj Karolini. Zašto naziv fajeri? Stupovi, upornjaci vijadukta, na njemačkom se jeziku zovu

Pfeiler. To je Goranima vrlo teško izgovoriti i oni stupove jednostavno prozvaše fajeri. Tako je to ostalo do današnjega dana. Priroda je tijekom vremena oblikovala krajolik. Nikle su lijepo smreke koje uokviruju te impozantne stupove. Sada su to izložbeni primjerici crnogorce. Pravi je užitak popeti se na jedan od "fajera" te uživati u ljepoti okoliša. Posjetitelji su tu vrlo rijetki. Radi provjere, u Sungeru, Vratima i Lokvama pitao sam ljudе za fajere. Ni ne znaju što je to!

Nedaleko od tih fajera, oko 200 metara u pravcu zaseoka Slavice, nalazi se zdenac pitke vode (lijevo od ceste oko 20 m). Izgraden je u vrijeme gradnje ceste i do današnjeg je dana u funkciji.

Kako do fajera? Od željezničkog kolodvora Lokve na pruzi Zagreb - Rijeka sputite se na cestu te njome krenete prema Mrkoplju. Nakon jednog kilometra stižete do raskrižja Bukovac (svega jedna kuća). Desna cesta vodi u Fužine, lijeva u Mrkoplj. Krenite ravno makadamskom cestom

prema zaseoku Brestovoј Dragi koji je udaljen 3 km. Nakon otprilike jednog kilometra udesno se odvaja šumska vlaka kojom treba krenuti. Ona vodi ravno na fajere. Postoji i planinarska markacija, istina, malo ostarjela (djelo PD "Učka" iz Rijeke).

Od fajera vodi markacija i na vrh Ižinjer, pa s njega u selo Vrata. Ne želite li na Ižinjer, produžite Starom Karolinom na zapad kroz napuštene zaseoke Gornju i Donju Slavicu, pa kroz Belo Selo u selo Vrata. U Vratima je ugostiteljski objekt kod crkve i željezničko stajalište putničkih vlakova.

Kad prodlete Belo Selo, krenite prije ulaska u podvožnjak (lijevo se nalazi izvor vode - korito) kolnikom lijevo uz željezničku prugu do željezničkog stajališta Vrata. Tako ćete izbjegći asfalt i cestovni promet.

Pokušajte krenuti na taj jedinstveni izlet, doživljaj će biti izuzetan. U sjećanju će vam ostati jedinstven kutak Gorskog kotara. Sretno!

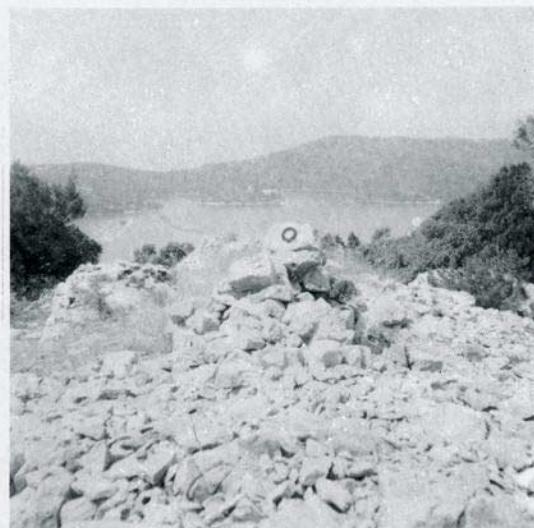
Planinarske šetnje po otoku Mljetu

Dr. IGNAC MUNJKO, Zagreb

Stojim na trajektu "Ston" i promatram lijepo brdo Petku, s mučnim sjećanjem na još kako vidljive tragove divljaštva srbo-crnogorskih četnika po Lapadu i Gružu. Polazim za otok Mljet.

Vozim se uz Elafitski arhipelag, koji sam kao student propješačio bez planinarskih primisli na označavanje s kojima sada idem. Mljet je "Odisejeva brdovita Ongija" ili, prema predaji, "Otok spasa Svetog Pavla". Tako je rečeno na završnoj raspravi simpozija "Prirodne značajke i društvena valorizacija otoka Mljeta" u Pomeni 9. rujna 1995., povodom 35. godišnjice osnutka Nacionalnog parka "Mljet".

Prije pristajanja u Sobri (školj Badanj pripojen Mljetu čini dobro pristanište za trajekte) gledam visove: Završ (297 m), Iljino brdo (340 m) i Zablatsku goru (388 m). Od Sobre cestom uspon uz Blatinu (vodena površina ljeti 4 ha, zimi 9 ha) na Grebac (200 m), te se između Veje gore (242 m) i Crvenih stijena (344 m) dolazi u dugo Babino

Veli Gradac (157 m)

Foto: Dr. I. Munjko

Blatsko polje s jezerom Blatinom

Foto: Dr. Ž. Poljak

Polje, općinsko mjesto otoka Mljeta, sa 14 naselja. Iznad mjesa su visovi Vrh Zirine (485 m) i Kantun (459 m), a iznad njih najviši vrh otoka, Veliki Grad (514 m).

Nakon mjesnog groblja Mirogoj 1946., cesta se račva za Dočiće i prema Blatu. Dobra cesta stalno vijuga, a vidici vuku na sve strane. Osim ljepote, vide se znatni ostaci minulih požara. Kratak pogled na Orjebrdo (338 m), Stražić (293 m) i Gložak (267 m), između kojih se nalaze Blatina, Blatsko polje i mjesto Blato. Južno od "glavne" ceste ide odvojak za Rope uz Roparsko polje, te Dugo polje i vrh Tojsti (218 m). Lokalitet Crna klada, Ivanje polje, brdo Žabokik 280 m i Veliki Grabovik 350 m, prema Izletničkoj karti (mjerilo 1:14000) Zavoda za kartografiju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1990., to je početak teritorija Nacionalnog parka Mljet (dalje NP). Prolazimo Kneže polje, između brda Kampanio (184 m) i Glavica (160 m). Krajobrazje zelenila zamjenjuje se s modrinom Mljetskog kanala. Odjednom se pruža lijep vidik na brdovite otočice Moračnik (76 m), Tajnik (58 m), Kobravu (88 m) i Ovratu (33 m), koji štite prekrasnu uvalu Polače. U mjestu Polače je kontrolna stanica za ulaz u NP "Mljet" (tu se mogu dobiti sve potrebne informacije, suveniri i plaća se ulaznica) Tu je, velik arheološki kompleks rimske palače iz IV. stoljeća, te četiri mala ugostiteljska objekta.

Ponovo uspon prema Govedarima. Na Mjede-lima (76 m) odvaja se i naglo spušta cesta za Pristanište (pošta i Uprava NP "Mljet"), Babine kuće i Soline. Od Staje (odvojak puta za Govedare), do pred brdo Gočuh (54 m), otvara se dugo očekivan i nezaboravan vidik na Veliko i Malo jezero, otok Svete Marije i visove Pomenu glavicu (61 m), Debelu glavu (125 m), Stražicu (116 m), Glogavac (105 m), Glog (131 m), Križ (91 m), Kavalu (41 m) Mali Petro (118 m) i dr. Planinarski sami ih označio od 1. do 11. 8. 1995.

I konačno, malo mjesto Pomena, sa jedinim hotelom na otoku Mljetu zvanim "Odisej". Smještaj udoban, a osoblje vrlo susretljivo. Odmor gosti koriste vrlo aktivno; osim plivanja, koriste se kanu i kajak čamci za vožnju po jezerima, a bicikli za vožnju po "Gušićevom šetalištu" oko Velikog (dužina staze 9240 m) i Malog jezera (dužina staze 2600 m).

U sažetku Izletničke karte NP "Mljet" (1:14000, Zagreb 1990), osim geografskih, geoloških, klimatskih, kulturno-povijesnih i botaničkih karakteristika, piše i "Ugodnom boravku pogoduje kupanje, sunčanje te šetnja stazama oko jezera i do vrhova Montokuc, Veliki Gradac i drugih. Staze su građene tako da se njima pješači bez posebnog napora". Na vrhu Montokucu (253 m) nalazi se stalna protupožarna stražarnica, s koje se, za lijepa vremena, pruža prekrasan vidik na cijeli park,

Amfiteatar pod brdom Križom Foto: Dr.I.Munjko

Pelješac i morsku pučinu sve do Korčule i Lastova.

Ne mogu odoljeti prirodnjoj ljepoti i ozračju Parka. Da bi ga se bolje upoznalo, treba prošetati uređenim stazama, prosjekama i putovima. Polov put ide od Smetlišta, kroz šumu, ispod brda Veliki Gradac (153 m), Fontana (176 m) na Montokuc (253 m), te se zavojito spušta na Švicarski put iznad Solina (150 m).

Švicarski put kreće s Velikog jezera od Kapelice, širok je oko 3 m, ide kroz šumu Fontanu, diže se iznad Solina (150 m), između brda Menterez (257 m) i Zle stijene (308 m), do Vukovog brijege (185 m), skreće kroz Veliki i Mali Desajdub i spaja se s Premužićevim putom kod Gumna (28 m) iznad Polače.

Premužićev put je grub kameni put koji se odvaja kod Dubrovca (69 m), s asfaltne ceste Groblje - Ambulanta - Smetlište i vodi na Polače.

Gušićev šetalište u čast akademiku Branimiru Gušiću, koji se mnogo trudio da zapadni dio otoka Mljet bude proglašen parkom (11.11.1960.), lijepo je uređeno i položeno uz Veliko i Malo jezero u dužini 11.840 m. Šteta što je srušen Veliki most, koji je premoćivao vezu između Solinskog kanala i Velikog jezera, jer je time prekinut kružni tok oko jezera za pješake i bicikliste.

Neka planinarska opažanja. Na svim visovima Parka i na nekim mjestima na Gušićevom šetalištu velike su bijele oznake u obliku križa za snimanja

iz zraka. Na Švicarskom putu iznad Solina do Zlih stijena (308 m) u izobilju je kadulje, ali nema smilja, ali ga ima puno uz cestu Polače - Rope. Uspon kroz prosjeku na Zle stijene prilično je zakrčen trulim stablima. Kamen je mrke boje od alga i lišajeva (možda od tuda naziv Zle stijene?). Na visini od 200 m nađeni su odbačena koža neotrovne zmije i buseni dubrovačke zećine. Vidici s vrha dugo se sjećaju. Zahtjevan je planinarski put na Križ, te Gušićev šetalište - Podvrti - Vrti (oznake su dobre) - Glog (131 m) zbog velikih kamenih blokova na stazi, velikih i dva metra. Vrlo je lijepa i uređena staza od brežuljka Janik (19 m) na Amfiteatar (sastavni dio brda Križ). Tu se za jačeg juga odigrava čudesna glazbena igra mora i kamenja. Vidici su na južnu obalu Mljeta i otvorenu pučinu prema Italiji. Ne skrećite s uhodanih staza zbog oštrog kamenja i neljubazne tetivke. Svatko može po Parku birati staze vremenski i daljinski, jer je taj dio Mljeta najniži; visina rijetko prelazi 300 m (Zle stijene 308 m, Korubica 347 m, Mali Planjak 340 m i Veliki Planjak 392 m). Taj je dio najrazvedeniji i najotvoreniji, a to je ono što želi planinar.

Daljinat od hotela "Odisej" u Pomeni u satima	
- vrh Stražica (116 m)	1,5
- vrh Glog (131 m)	2
- vrh Križ (91 m)	3
- Amfiteatar (0 - 53 m)	2,5
- Veliki Petro (110 m)	4,5
- Male Blace	5

Od Malih Blaca preko Velikog Gonotura po Gušićevom šetalištu do Pomene treba 2,5 sata hoda, jer se ne hoda s vrha na vrh.

Od uvale Vrbovačka na vrh Veliki Gradac prosjekom treba 30 do 40 min, silaz na Polov put i do vrha Fontane (176 m) 90 min, te još 30 min do vidilice i vrha Montokuc (253 m). Nagrada za trud je izdašna u širokim vidicima na Park, goroviti Pelješac i otok Korčulu. Za Zle stijene (308 m) i Menterez (257 m) bolje je ići Švicarskim putom (oko 3 sata) iz vrlo ugodne uvale Vrbovečka, gdje svaki kamen u plitkom moru koji okrenete pokazuje bogatstvo kolorita, od alga, spužvi, koralja, mahovnjaka i mješinaca koje niti najbujnija mašta ne može dočarati. Napokon, treba spomenuti i 15 speleoloških objekata (ima ih neistraženih). Eto, to je samo mali dio onoga što otok Mljet posjeduje. Treba ga posjetiti!

Planinari umjetnici

Zdenka Hajnić, planinar - slikar

Vrlo često ne poznajemo sklonosti ljudi koji planinare s nama ili oko nas. Znamo njihove planinarske sklonosti i to je uglavnom sve. A da se u njima krije i nešto drugo, to obično ne znamo ili zanemarujuemo. Ovom bismo prilikom željeli planinarsku javnost upoznati s jednom planinarkom - slikaricom. Možda će to potaknuti još ponekog planinara da nam se javi s prikazom svojega dodatnog polja djelatnosti.

Zdenka Hajnić, diplomirana ekonomistica, rođena je 28. listopada 1948. u Farkašiću, nedaleko od Petrinje. Odrasla je u Zagrebu. Ljubav prema prirodi i ljudima najbolje je "pokrila" upravo svojim dvjema životnim sklonostima: planinarstvom i slikarstvom. Članica je HPD "Zagreb-Matica" i HPD "Željezničar" i svaki svoj slobodni trenutak provodi u planini.

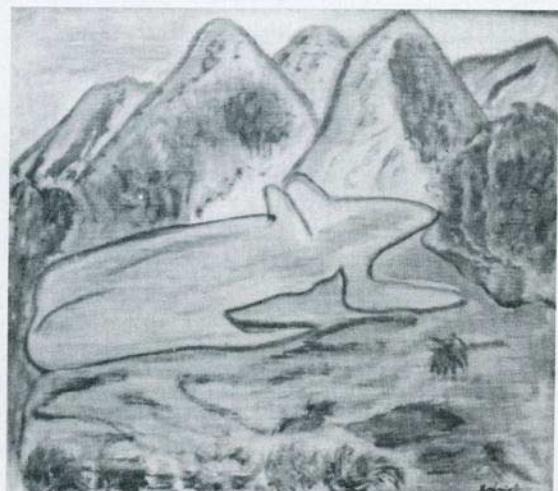
Slikarstvom se bavi od 1987. godine. Svoje slikarske sklonosti usavršila je u Likovnom centru na Rokovom perivoju. Do sada je imala trinaest samostalnih izložbi. Likovne su joj teme stari gradovi, crkve, kapelice, spilje i slapovi, posebnosti krajeva kojima prolazi. Planinareći, uvijek nosi olovku i papir da bi na svoj način zabilježila željeni trenutak. Konačno djelo nastaje kod kuće, pretežno u tehnici ulja, a ponekad i u kombiniranoj tehnici, akvarelu, pastelu ili tušu.

U trenucima odmaranja na planinarenju, u ležernoj atmosferi izleta, putovanja vlakom, plani-

narskih domova, ili najobičnijih šumskih livada, nastaju njezini portreti planinara oko nje, te specifične likovne sveze Čovjeka i Planine. Djela u kojima se čovjek i priroda u potpunosti prožimaju. U kojima ne znamo gdje završava Planina, a gdje počinje Čovjek. Priroda i Planina poprimaju kod Zdenke Hajnić antropomorfne oblike, a ljudi se stapaju s okolišem, ostajući pri tome ipak u potpunosti prepoznatljivi. Dovršeni, takvi portreti poslije često završe kao poklon upravo kod tih naslikanih planinara...

Posljednja manja samostalna izložba Zdenke Hajnić održana je u Domu hrvatskih branitelja prilikom osnivanja novog planinarskog društva Dubrava, u veljači 1996. godine. Za nadati se da ćemo uskoro vidjeti još poneku njezinu izložbu, ili je sresti negdje u planini, na jednom od mnogih izleta. Možda baš u trenutku nastajanja jednog od njezinih crteža...

K. Milas

Kolijevkom hrvatske državnosti (ožujak 1996.)

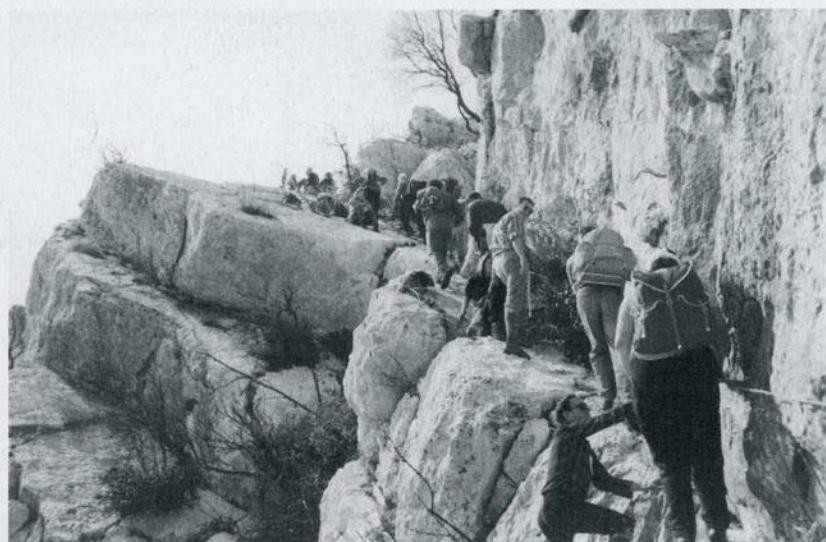

Planinari pristižu na KT 9, Sv. Mihovil od Lažana

U želji da hrvatski planinari što bolje upoznaju njihov kraj, bogat arheološkim nalazima iz najstarije hrvatske povijesti, HPD "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelovca osnovalo je 7. ožujka 1993. godine planinarski put "Kolijevkom hrvatske državnosti". Staza ima devetnaest kontrolnih točaka, mahom starokršćanskih crkvica i lokaliteta značajnih za hrvatsku povijest. Nakon osnivanja, svake godine početkom mjeseca ožujka HPD "Ante Bedalov" upriličuje okupljanje planinara tijekom kojeg se obilazi dio staze uz prigodno upoznavanje s posjećenim lokalitetima. Pored okupljanja i razmjene iskustava, to je ujedno i prilika za bolje upoznavanje rada samog planinarskog društva "Ante Bedalov".

Bijaše tako i ove godine. U okviru trodnevnog okupljanja, od 1. do 3. ožujka 1996. održana je svečana sjednica HPD "Ante Bedalov" kojoj je, pored ostalih gostiju, bio nazočan i predsjednik HPS-a gosp. Ivica Piljić, a skupina od gotovo dvije stotine planinara iz desetak planinarskih društava obišla je dijelove planinarskog puta "Kolijevkom hrvatske državnosti".

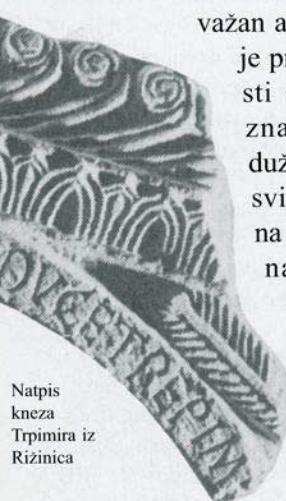
O značenju toga prostora za hrvatsku povijest izlišno je govoriti. Dovoljno je reći da je to zaista kolijevka hrvatskog imena i hrvatske države. Zagrebe li se na tom prostoru praktički bilo gdje ispod površine zemlje, nailazi se na neki

Uspon Pejsinim putem prema KT 13

Obilaznici staze sa Stipom Božićem pored crkvice Sv. Luke (KT 13)

Natpis
kneza
Trpimira iz
Rižinica

staze: crkva Gospe od Otoka (KT 18) i arheološko nalazište Rižinice (KT 16).

U crkvi Gospe od Otoka u Solinu pronađen je sarkofag kraljice Jelene, s natpisom iz 976. godine, a na lokalitetu Rižini-

Najstariji obilaznik staze, Makaranin Ivo Puhačić, u trenucima odmora i bilježenja utisaka.

Foto: Josip Pejša

ce ostaci su benediktinskog samostana, dvora i crkve iz doba kneza Trpimira, koji, prema ispravi od 4. ožujka 852. godine (najstariji poznati hrvatski diplomatski spomenik!) sebe naziva "s pomoću Božjom knez Hrvata". Podsjetimo, u toj je crkvi pronađen poznati ulomak pregrade između apside i lađe crkve s tek-

stom "Pro duce Trepim(ero)".

Materijale objavljene na "duplerici" primili smo dobrotom gospode Ante Jurasa iz Šibenika i Josipa Pejše iz Kaštel Kambelovca. Još jednom im zahvaljujemo. Ujedno upozoravamo i na izvješće s toga susreta u rubrici "Vijesti" u ovom broju HP.

Pripremio K. Milas

Žumberačka kronika, IV

VLADIMIR JAGARIĆ, Zagreb

- U Žumberačkoj planinarskoj kronici (HP, 1996, br.2) već smo najavili da će ova godina u Žumberku biti u znaku obilježavanja 700. godišnjice prvog spomena imena Žumberak. Područje sjeverozapadne Hrvatske, uz granicu sa Slovenijom, od Bregane do Metlike, dobilo je ime po Starom Gradu Žumberku (Sichelberg). Ruševine grada se nalaze na vrhu stožastog brijege oko 1 km od zaseoka Draga (Kekići). Žumberački vikarijat, glavni organizator i inicijator proslave, već je dao izraditi dopadljive i sadržajne ambleme. Tijekom godine održat će se po žumberačkim školama natjecanje iz znanja o crkvenoj i svjetovnoj povijesti Žumberka, a u jesen će biti organiziran i znanstveni skup o Žumberku. Na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa, u subotu 14. rujna, održat će se i glavna proslava pri Starom Gradu Žumberku. Do tada će arheolozi završiti svoje konzervatorske radove, dok će Hrvatske šume i Hrvatske ceste rekonstruirati dugo očekivanu dionicu ceste Sošice - Sopoti - Stari grad - Tomaševci - Hartje. Očekuje se dolazak mnogih uglednih osoba iz javnog i crkvenog života. Planinari, pridružite se i vi sa svojim programom ovoj značajnoj proslavi ne samo za Žumberak, već i za čitavu Hrvatsku!
- U Stojdragi je 1931. godine na pobudu agilnog župnika Mihajla Sergeja Trbojevića uveden vodovod. Na te dane podsjeća nas napušteno betonsko pojilo za stoku, a služilo je i za pranje rublja. Pojilo se nalazi u središtu sela, ispod ceste i kuće gdje je nekad stajala zgrada cestarnice, u kojoj su planinari između dva svjetska rata mogli prenoći u "tri planinarske sobe" kako je to zapisao Dragutin Hirc u svojim "Pismima iz Žumberka" (Narodne novine, Zagreb 1898.). Trebalо bi ovo pojilo sačuvati i zaštititi, jer je i ono dio bogate žumberačke povijesne baštine. Planinari koji namjeravaju planinariti po istočnim predjelima Žumberačke gore, a potrebna im je neka obavijest o ovom dijelu gore, slobodno se mogu obratiti na Župni ured u Stojdragi (tel. 887-600).
- U trećem, već tradicionalnom zimskom planinarsko-hodočasničkom pohodu na vrh Sv. Gere

pisan je u broju 2. (Pohod se održava svake godine posljednje nedjelje u siječnju.) Organizatori pohoda, HPD "Kapela", Zagreb i Ekološko društvo Žumberak, namjeravaju za četvrti pohod tiskati Vodič s Dnevnikom. Trebalо bi već sada razmisliti i o novoj trasi pohoda. Označavanjem novog puta (polazno bi mjesto bilo i dalje Sošice) izbjeglo bi se oko 3 km ceste i prelaženje preko potoka Jarak kod predjela Tratine (Trata), koji u zimskim mjesecima zbogtopljenja snjegova ima prilično vode. Predlažem ovu trasu: Tarači, Ilasova stran, Krčuge, Kuti, Sv. Gera. Mogućnost prilaza vrhu Sv. Gera je i iz Boića - Mali Vrh - Seoci - šuma Boljara - Ravna Gora - Količevi krči, Bjeline, Kaštanice do vrha Sv. Gere. Obje su trase zanimljive, prva ima malu prednost, jer su ovim putem išli na Sv. Geru hapedaši između dva svjetska rata. Trase traju oko dva sata hoda. (Pri možebitnom trasiranju, odnosno označavanju puta neophodan je vodič iz Sošica.) Prepostavljam da će u Vodič biti uvršten i posjet Jazovki kao obvezatna točka. Predlažem i Sopotski slap kao neobvezatnu točku (bajkovit je u snježnom ruhu). Stara trasa, preko Trate i Boljare, ostaje i dalje kao ljetna staza od Vodica na Sv. Geru (ljeti u potoku Jarku ima mnogo manje vode).

- U subotu, 22. lipnja bit će deveti po redu, tradicionalni Proljetni pohod u Žumberak (trasa: Sošice - Sekulići, oko 2 sata). Organizator je PD "Monter-Trešnjevka", Zagreb. Za one koji dolaze kolima važno je da je otvorena (ASFALTIRANA) cesta od Magovca, odnosno Badovinaca do Radatovića (ostaje još oko 3 km do Sekulića), a do Magovca moguć je pristup cestom iz Sošica. Prema tome, ne mora se više prolaziti područjem Slovenije! Uprava PD "Monter-Trešnjevka" obavještava svoje članove da će redovna glavna godišnja skupština društva u mjesecu lipnju biti posvećena 10. godišnjici društva. Obnovljene su djelomično i označene na trasi Žumberačkog planinarskog puta. Sve obavijesti o pohodu i planinarskom domu u Sekulićima mogu se dobiti na telefonima 172-601 (Goga) i 522-984 (Lela).

Stubajske Alpe u Južnom Tirolu

DRAGO TROŠELJ, Našice

Pri svome prvom prolasku kroz Aostu, čudesan grad antičkih graditeljskih čarolija i uvijek s mnogo planinarskih "hodočasnika", kupio sam planinarsku naprtnjaču (koja će se poslije "nagledati" planina i ljudi). Odabrao sam cepin s drvenom drškom na kojem je stajala naznaka "STUBAIER". O tome nazivu nisam tada, a niti poslije, razmišljao, sve do jednoga lipanjskoga dana, kada se kroz grad (kao i svake godine u to doba) široj mirisan talas procvalih lipa, nudeći mi san neke nepoznate udaljenosti i prestanak neizvjesnosti iščekivanja.

Zapravo sam bio na rubu strpljenja, jer sam morao nekuda otići, po mogućnosti u visoka gorja. Osjećao sam se kao mornar koji u luci danima uzaludno čeka svoj brod za ukrcaj. Bio sam u vremenu i prostoru određen na što veće usamljivanje.

Kada vam se to dogodi, prihvatie što više i iskrenje priateljstvo planina i prirode! - bila je davno upućena mi poruka priznatih planinarskih djelatnika i mislilaca dr. K. Firingera i M. Matoševića iz Osijeka, u jednome našem slučajnom susretu pod slapom na Jankovcu.

Potrebi za odlaskom što dalje i što više u planine, udovoljio je moj dobri prijatelj Jože K. iz PD "Lesnina" Ljubljana svojim brzovavom: "Postoji mogućnost da se prijaviš na "Razpis" za višednevni izlet u Stubajske Alpe". Radosno prihvaćen poziv potvrdio sam ubrzo na izletu u Špiku, a potom na obvezatnoj "turco" na Triglav - kratkom Nemškom.

Iz Ljubljane, preko Villacha i Brunecka, a poslije Brunecka moralio se, zbog velikog kašnjenja, prenoći u nekom manjem mjestu ispod nazubljenih stijena Zillertalera. Smjestio sam se s iskusnim planinarskim vodičem Francom u sobu koja je, kao i sav namještaj, bila obložena rezbarem drvetom, boje i mirisa što su ukazivali na prošla vremena, kulturu i odanost obiteljskoj tradiciji.

Tijekom razgovora, u komе me Franjo podsje-

čao na događaj kad mi se na ledeno-snježnoj strehi ispod same Bernine odvezala dereza, stresla nas je snažna eksplozija i prekinula naš razgovor.

"Viva Italia" - snažan uzvik nadjača buku motora, a počinitelj žurno kreće dalje u noć. "To je sudbina Tirola!" - nimalo uplašen reče mi Franc. Stalan nemir! "Hoće li istinska ljepota ovih planina i božanstvena priroda pomiriti ovdašnje ljude?" - reče Franc i ugasi svjetlo.

Ovo izrazito planinsko i teško pristupačno područje, imalo je veoma tešku povijest i burna politička zbivanja. Mijenjale su se države i vladari na temeljima ratova ili potpisanih tajnih ili javnih mirovnih ugovora, da bi poslije toga novi ratovi bili još žešći i posljedičniji, a mirovni ugovori upitniji i nepravedniji. Za noviju povijest Južnog Tirola bitan je tajni londonski sporazum iz 1915. kojim je Antanta obećala Italiji cijeli Južni Tirol s

Müllerhütte (3145 m)

Foto: D. Trošelj

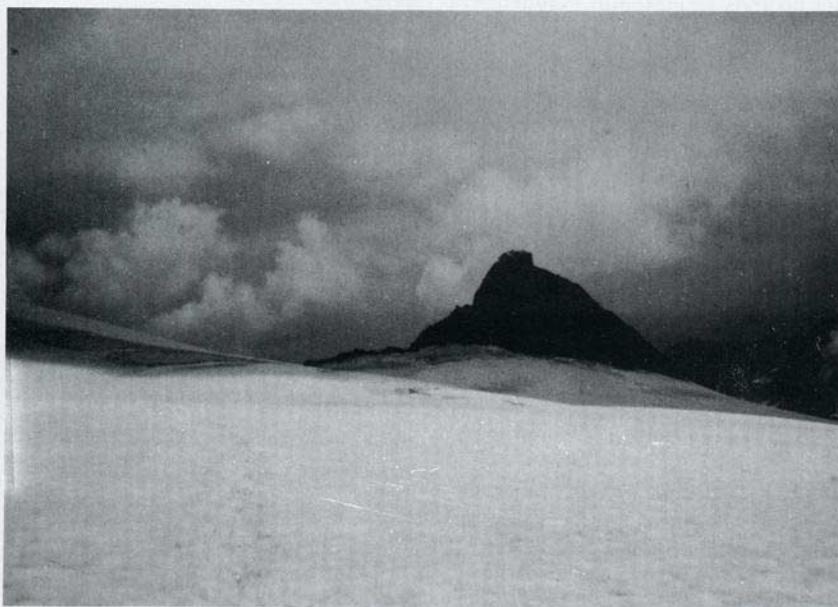
granicama u Brenneru. Zna se da je taj sporazum bio besmisleno naklonjen Italiji, ali je potvrđen 1919. mirom u St. Germainu.

Meier je ishodišna točka za uspon s južne, talijanske strane na Stubajske Alpe i njihov najviši vrh Zucker Huette (3505 m) ili, kako ga Talijani nazivaju, Pan di Zuccherino.

S polazišne visine od 1417 m trebat će nam punih deset sati uspona do doma Becherhaus (3195 m). Ne baš dobro označenim, vijugavim putem, sličnim onima u podnožju slovačkih Tatri ili onim pristupnih prema Triglavu, kročili smo prema našem prvom cilju kroz stjenovit kraj smedih i zelenkastih boja. Ubeltalferner Huette (2249) iskoristili smo za odmor, jer nas je čekao kratak, ali vrlo oštar uspon do Teplitzer Huette (2586 m), a onda Karl Vogl - Wegen do "pekarske kuće". Njezina je unutrašnjost, s obzirom na mjesto i visinu gdje se nalazi, omogućavala samo obično sklanjanje i neudobno noćenje, ali je svojim položajem na izdvojenoj osamljenoj stijeni, okruženog vječitim ledom i snijegom, u svakom od nas ostavila dojam sigurnosti i divljenja. Hodajući preko ledenjaka, a osobito iz visine te planinske kuće na visini od 3195 m, lagodno sam uživao u prepoznavanju vrhova na kojima ćemo se sutra naći.

Na Wilder Freiger (3419 m) smo se prilično brzo uspeli, hodajući neko vrijeme uz rubove ledenjaka, a potom bez uporabe dereza, kroz razbacane kamene gromade širokog grebena. Taj vrh, kao i mnogi drugi, nalazio se između dvije države. Spust je sličan usponu, ali prije odlaska pružila nam se prilika, i to samo nakratko, da vidimo veći dio tih posebnih Alpa. Velik broj malih ledenjačkih jezera izvorišta su i nastajališta nestalo brzih i pjenušavih potoka i brzaka. Varljive su slike njihovih spajanja i dodira, ali svi čine jedno vječno veselo vodenog kolo za čiju se život i razigranost brinu ledenjaci svojim vodenim darovima.

Za uspon na Wilder Pfaff (3457 m) dobro je krenuti do Muellerhuette (3145 m), uz ugodu ozbiljnog penjanja u navezu. Izostalo je pravo doživljavanje svekolikog užitka u ljepoti kraja koji nas je okruživao, jer su hladna magla i oblačnost smanjili vidljivost na svega nekoliko metara. Snježne pukotine ukazno su upozoravale na oprez, ali osiguranje je bilo dosta točno i pravovremeno. Do najvišeg vrha Zuckerhuettea (3505 m) stiže se s prethodnog vrha spuštanjem od oko stotinu metara, a onda vrlo strmim i kratkim usponom na sam vrh, koji je inače na austrijskoj strani. Valjalo je kroz prilično svjež snijeg s velikim oprezom u jedva

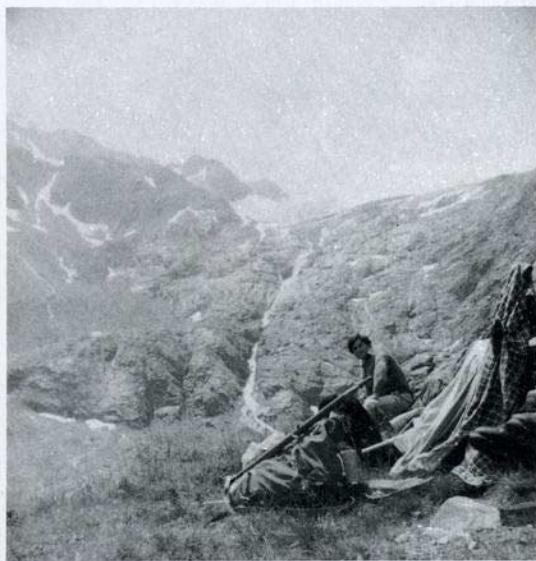
Becherhaus (na vrhu stijene)

Foto: D. Trošelj

vidljivom poluluku, uz sam rub strme zapadne stijene, izbiti na vrh. Gusta magla s bockavim injem, nije nam pružala uživanje planinarskog potvrđivanja, radosti pobjedničkog osmijeha i pozdravljanja nizova Alpa različitog nazivlja, oblika, boja i izazova.

Kod Muellerhuettea zatekosmo desetak članova GSS, očito sjajno pripremljenih i opremljenih, koji ovamo posve sigurno nisu došli slučajno. Možda je pojava naše veće grupe, a i vrijeme koje je prijetilo, bilo razlogom njihova dolaska. Govorili su njemačkim i talijanskim jezikom. Tako je bilo i u planinarskim domovima koje, uglavnom, drže obitelji austrijske nacionalnosti, kao Braunhofer, Markart in Haller i mnogi drugi. To samo potvrđuje da provedba sporazuma Hitler - Mussolini u 1939. o mogućnosti da Austrijanci Južnog Tirola optiraju za Njemačku, nije imao znatniji učinak. Još jedan mir potpisani 1947. godine, a i značajna Uredba talijanske Vlade od 1948. (kojom je bilo dopušteno južnim Tirolcima koji su bili optirali za Njemačku da se vrate i prime talijansko državljanstvo), te niz drugih mjera, nisu uklonili diverzantske i terorističke aktivnosoti, pri čemu je godina 1963. bila vrhunac tih neželjenih zbivanja. Južni Tirol bio je tada pun atentata i sabotaža, ali je toga bilo i poslije.

Na povratku smo odabrali put preko ledenjaka do Beckerhaus i dalje do čvrstog Karl-Vogl-Wega, a odatle ispod Gamsberga nekom kraticom do doma u Ubeltalferner. Provlačili smo se kroz nepravilne oblike visokog niza srednjih kamenih blokova koji su prijetili urušavanjem. Dokaz je za to ne samo njihova namrgodenost, već i velika količina svježe odlomljenih komada koje smo na sve moguće načine oprezno zaobilazili. Gubeći počesto nužne naznake i oznake sigurnoga puta, došli smo do doma, u kojem smo odmorili svoju

Na kraju, malo odmora Foto: D. Trošelj

znatitelju za još neviđenim te si dozvolili opuštanje u skladnoj pjesmi i prepričavanju poziva naših planinarskih koraka.

U kasno predvečerje izašao sam pred dom i gledao duboku brazdu doline kroz koju ćemo ujutro krenuti kući. Okrenut ledima prijeđenom putu na planini, osjetio sam hladan vjetar, kao da požuruje odlazak s praga ove planine. Valjalo je razumjeti tu poruku.

Nakon dva dana bio sam opet u svome gradu. Nestalo je mirisa lipa, ali sam znao da će ga opet biti u lipnju iduće godine noseći u sebi mogućnost prepoznavanja htijenja i planinarskih odabira. Vjerujem da ću ja tada već biti u planini.

Japansko planinarstvo Većina planinara su srednje dobi

Jednog lijepog nedjeljnog jutra, u studenom prošle godine, vlakovi koji prometuju između Tokija i bregovitog područja Okutama na zapadu

od glavnog grada Japana, bili su krcati srednjovječnim muškarcima i ženama, kao da je neki uobičajeni radni dan kada se putuje na posao.

Međutim, putnici na tim vlakovima nosili su sa sobom naprtnjače, a ne aktovke, a umjesto odijela kakva se oblaće za rad u uredima, imali su traperice i vjetrovke.

Okutama je popularno odredište tokijskih planinara. U gorju Okutama nalazi se gornji tok rijeke Tamagawa, čoven po krševitim visovima i neo-bičnim gudurama. Najviši vrh Kumutoriyama (2018 m) ima uspona za početnike, ali i za iskusne penjače. Takamizu Sanzan je naročito popularna planina. Uspon počinje kod postaje Ikusa, 45 minuta vožnje vlakom od postaje Tachikawa. Toga se dana čitav red penjača protezao od postaje Ikusa do samog vrha, a većina su to bili ljudi između 40 i 60 godina. Da bi se objasnila popularnost planinarenja u toj dobi, valja se vratiti u vrijeme 1950-ih godina.

Skupina japanskih planinara pod vodstvom Aritsune Makija, bila je prva koja je dosegla vrh Manaslua u Nepalu (1956.), jedne od 14 planina na svijetu viših od 8000 metara. Vijest o uspjehu japanskih planinara uzbudila je i potaknula japansku javnost. Iste je godine dnevnik Asahi Shimbun objavio u nastavcima pripovijetku "Hyoheki" (u prijevodu Ledeni zid) Yasushija

Inoue. Riječ je bila o ljubavnom trokutu triju planinara. Ta dva događaja, pripovijetka i uspon na Manaslu, privukli su pozornost mladih Japanača na planinarenje.

Prije 40 godina su skoro svi Japanci radili subotom sve do uveče. Nakon rada, planinari su se žurili do najbližih željezničkih postaja (baš kao što smo to tada i mi radili, op.prev.) i uskakivali u noćne vlakove koji su prometali u pravcu planina. Druga popularna odredišta, osim Okutame, bila su Tanzawa na razmudi između prefekture Kanagawa i Yamanshi, Okuchichibu i Mitsutoge u perfekturi Saitama i Happusen blizu Karuizawe u prefekturi Nagano. Svake su nedjelje titrala baterijska svjetla prije zore i izranjala iz mraka utirući staze zanesenim planinarama.

Sedamdesetih je godina zanos za planinarenje počeo jenjavati. U to vrijeme nije više bilo smatrano nečim novim, a mladim su se ljudima otvarala druga, znatno šira područja. Treba se podsjetiti da se pedesetih godina skijanje smatralo športom isključivo za elitu, jer je za to trebalo ne samo dosta novca, već i slobodnog vremena, a to si Japanci nisu mogli priuštiti. No, sredinom sedamdesetih godina gotovo svatko se već mogao

(novčano i vremenski) baviti skijanjem. Drugi športovi, kao što su športsko ronjenje i daskanje na moru, postali su sve pristupačniji, tako da je popularnost planinarenja u mlađeg naraštaja splasnula. U međuvremenu su oni, koji su pedesetih godina planinarili kao studenti, bili šezdesetih prezauzeti radom na radnom mjestu i obiteljskim životom. No, došle su osamdesete godine, kada su i njihova djeca već odrasla i napustila roditeljski dom. Sada su se ti ljudi srednjeg doba počeli vraćati zdravoj razonodi penjanja po goru.

Shigeru Yamaya, jedan od sudionika planinarske škole, tipičan je sredovječan planinar. Rođen je 1940., a njegovo zanimanje za planinarenje počelo je nakon uspona japanskih planinara na Manasu. Kao student, pa čak i kada je već bio zaposlen u poduzeću, Yamaya se penjao po brdima kad god mu se pružala prigoda. Nakon vjenčanja, njegova ga je supruga preklinjala da napusti planinarenje, jer je to opasno za njegov život. Poslušao ju je, premda nevoljko, ali kako je

i na radnom mjestu bio sve zaposleniji, nije mu bilo previše žao što je odustao od planinarenja.

Godine su prolazile i on je postao pedestgodisnjak. Sjedeći pred svojim televizorom u kući, gledao je japansku seriju o 100 najvećih planinskih vrhova u Japanu. Ljepota planina zanjela ga je i u mislima se vratio svojoj mladosti. Shvaćajući da nije više mladić i da bi individualno planinarenje moglo biti opasno, odlučio je da se upiše u planinarsku školu. Kao šef službe u poduzeću, nema vremena da ide u planine kad god mu se prohtije, ali to mu ipak uspijeva barem dva puta mjesečno.

Premda sada postoji nerazmjerno velik broj sredovječnih planinara u Japanu, u današnjem društvu - u kojem je važnost prirode konačno shvaćena i aktivnosti u prirodi se potiču - sve je više mladih Japanaca koji se odaju planinarenju. Možda je nov uzlet planinarenja, koji je već prisutan među muškarcima i ženama srednje dobi, samo preteča novog zanosa među mladim Japancima.

Prema "Look Japan" priredio A. Miler

Zašto planinarimo Razmišljanje jednoga srednjoškolca

ALAN ČAPLAR, Zagreb

Ponekad vam netko postavi pitanje, koje vam se u prvi tren učiniti smiješno i jednostavno, ali kada pokušate dati odgovor, shvatite koliko je pitanje složeno, te da zapravo ne znate objasniti ono što mislite. Kada vas tako netko prvi put upita zašto planinarite, ostat ćete pomalo zatečeni, promrmljat ćete nešto o čistom zraku, ali nećete pravo znati objasniti smisao odlaska u planinu. Tada čovjek sebi postavlja pitanje kako objasniti zašto uopće odlazi u zabit, u nepristupačna, ponekad i opasna područja. Kako objasniti drugima, pa i sebi, što to tjera čovjeka da napušta udobnost i sigurnost doma, da zebe, ili se pak znoji, umara, strahuje? A s druge strane, što to tako tajanstveno, impulzivno, neodoljivo kriju ti vrhovi, stijene, jame, šume, livade?

Za one koji traže materijalni cilj, nema zadovoljavajućeg objašnjenja, jer mi, zaista, ne očekujemo nikakvu materijalnu nagradu. Uostalom, koristoljublje je izmišljotina čovjeka novijeg doba, koji sve vidi kroz materijalno bogastvo, i koje mu je mjerilo uspješnosti, umjesto istinskih ljudskih i prirodnih vrijednosti. Pa, možda baš zato idemo u planine, jer one nisu obilježene materijalnim vrednotama, već samo praiskonskom ljepotom, koja nas uči što je priroda, a što život u njoj.

Cinjenica da je planinarstvo hobi kojim se bave ljudi raznih profesija, sklonosti, dobi, govori da je to vrlo široka djelatnost, u kojoj svatko nalazi svoja zadovoljstva, a s istim nazivnikom - planine.

Obično ljudi zamišljaju planinara kao onog jadnika koji ne zna drugačije provesti vikend

Između neba i zemlje

Foto: A. Čaplar

nego da se oznoji, uspuše i umori penjući se opterećen naprtnjačom na nepristupačne vrhove. No nije planinarenje samo penjanje, jer nikad nećete reći da u planinu idete samo da biste se penjali. Planinarenje je mnogo više od toga, planinarenje je doživljavanje i proživljavanje mnoštva radosnih trenutaka. Pravi planinar je čovjek koji voli, osjeća, poštuje i štiti prirodu, razmišlja i shvaća, ili barem osjeća smisao života u njoj. I čim se više oznoji i izmori, snažnije će doživljavati ono što susreće u visini, jer je morao uložiti napor da dode do cilja, koji mu se na kraju isplatio, ispunio ga zadovoljstvom i novom snagom.

Čovjek u svome životu pred sebe stalno postavlja neke ciljeve, kojima teži i pokušava ih dosegnuti. Svatko, već prema svojoj viziji svijeta, postojanja i života, stvara svoje ciljeve, koji su drugima ponekad nerazumljivi i neshvatljivi. A kada čovjek postavi ciljeve, on teži njima, često ne prezrajući ni pred čime u njihovu ostvarenju. Tako i svaki planinar ima svoje ideale, svoju viziju planinarstva i svoj razlog zašto ide u planine, i nema toga što bi moglo zablatiti ono što doživljava

u njima.

Potreba je čovjeka, kao bića koje živi na Zemlji, da istražuje, upoznaje nepoznate prostore i ljude, a planinarstvo je bogatstvom takvih susreta upravo najbolji način spoznavanja svijeta oko nas, ali ponajprije spoznavanja sebe. A radost spoznavanja jedna je od najsladljih životnih radosti, jer tada osjećamo sve čari življjenja i postajemo svjesni da je sve oko nas čvrsto povezano u bogate spletove fantastičnih spoznaja i da smo mi ljudi dio svijeta prirode, svijeta koji je čišći i bogatiji od onoga kakvog susrećemo u narušenim dolinama.

Onaj tko nije išao u planine, obično ne može čuti zov planine, ne može razumjeti što je to svitanje nad planinskim grebenima, što je to suton u planini, što je inje na ogoljenim granama, što je miris tek procvalog cvijeća, što je sunce poslije iznenadnog ljetnog pljuska, on ne može znati što nam znače ti trenuci i on ne može znati kakve, ničim pomućene ekstaze i pune osjećaje neizrecive slobode, snage i beskrajnosti tada doživljavamo.

Planine uvijek kriju nešto nepoznato, nešto novo, ili čak staro, ali zato iznimno lijepo i drago.

Čovjeka-planinara ta i takva, čista i slobodna priroda oplemenjuje, ispunjava zadovoljstvom, ljubavlju. On se oznoji, umori, ali joj se uvek opet vraća.

I kada smo u planini, sjetimo se što sve imamo! Podarena nam je sposobnost da osjećamo, da razmišljamo, da doživljavamo! Imamo život, imamo zdravlje, misli, slobodu, mogućnost da dođemo, nakratko se izdvojimo iz surove ljudske zbilje i odemo u drugi, ljepši, draži, veličanstveniji svijet. Ništa od toga nije zajamčeno i zato je svaki izlet svojevrsna svečanost koju već zato treba cijeniti i u njoj uživati. Čovjek često nije zadovoljan onime što ima, a samo malo mu je potrebno da bude sretan. Sreću ne treba tražiti daleko u svijetu, jer ona je tu, u nama!

Lijep dan i prekrasan izlet može se doživjeti, ako ga mi takvim želimo doživjeti, i na nekome beznačajnom puteljku ili vrhu, jednako kao i na nekom zasnježenom alpskom gorostasu. Ima ljudi koji se nakon mnogo muke uspnu na odavno sanjani vrh, a onda stanu razočarani i prazni; jer

nije cilj u planini popeti se na najviši vrh, na najstrmiju stijenu, spustiti se u najdublju jamu; cilj je biti s planinom, biti dio planine, dijeliti svoju radost s priateljima - planinarima, osjetiti život prirode, udisati mirise planinskog cvijeća, slušati zujuće sićušnih komaraca, prepoznavati vrste oblaka, proživljavati nova svanaća, smiraje dana, promatrati vidike u daljinu.

Mi ne bježimo od stvarnosti, uostalom, bez nje ne bismo mogli živjeti, niti biti to što jesmo; mi u planinama samo želimo napuniti svoje rezervoare ljudskosti novom snagom, novom ljubavlju prema svijetu koji nas okružuje i u visinama se radovati životu koji živimo. Zato i vi, koji ne poznajete te radosti, molim shvatite i nas, nas koji s nestreljenjem očekujemo kraj radnog tjedna da bismo u nedjelju otišli nekamo, da nad sivim maglama svakodnevice, daleko od ljudske mržnje, boli i nesloge, doživljavamo ono što nas raduje, ispunjava zadovoljstvom i ljubavlju prema svijetu u kojem živimo.

Prikaz knjige

"Geološki vodič Medvednice"

Nakladnici: Institut za geološka istraživanja i INA-Industrija nafte, Naftaplin iz Zagreba, veličina 17,5 x 26,5 cm, str. 200, 239 kolor i crno-bijelih slika i crteža, profila i skica, oko pedeset autora, urednik mr. Krešimir Šikić, stručni koordinator ing. Mati Pikić, tehnički uredio i opremio dr. Srećko Božićević. Tisak: Uvez, Zagreb, Naklada: 2000, Zagreb 1995. Korice knjige su dio kolor-crtala D. Štefanca - panoramski pogled na planinu.

Eto, konačno je jedna naša planina, ovog puta planina Medvednica, dobila svoj geološki vodič, tj. prikaz raznolike geološke grade njegove površine kojom prolazi na tisuće izletnika i planinara. Mnogi od njih niti ne slute mimo kakve geološke zanimljivosti ili rijetkosti prolaze pri nedjeljnoj šetnji ovom planinom. Sada se, eto, svakome našem planinaru, koji posjeduje i razumije samo osnovne prirodnjačke pojmove o geološkoj gradini zemlje, pruža mogućnost da sazna i malo više o ponekom geološkom detalju ili zanimljivosti o kojoj je možda i nešto čuo, ali nije znao sve što bi trebao ili mogao znati. Želi li se pak više informirati, to će mu

omogućiti čak na devet stranica prikupljena najvažnija literatura o Medvednici. U džepu korica priložene su i dvije karte: geološka i karta smještaja geoloških postaja ili točaka. Bio je to priličan posao tehnički složiti i obraditi preko 70 postaja, sa svom slikovnom i grafičkom dokumentacijom kao dijelom teksta - počam od Podsusetskog Dolja na zapadu do D. i G. Orešja na istoku planine, ili od glinokopa Grmošice kod Črnomerca, kao najjužnije točke, do potoka Bistrice i Burnjaka na sjevernoj strani planine. Radi sigurnog i planiranog kretanja planinom, u prilogu je uz geološku kartu i karta smještaja svih opisanih točaka, uz naznaku jesu li uz asfaltni, makadamski ili pješački put. Sve se ove točke nalaze i na najnovijoj planinarsko-turističkoj karti Medvednice 1:25.000 koju je prošle godine izdao i izradio ing. Z. Smerke i koja je već poznata našim planinarama.

Za planinare će uvodni dio o geološkoj problematiki svakako biti preopširan ("Prikaz geološke grade" i "Strukturni odnosi i tektogeneza šireg prostora Medvednice"), ali je svakako koristan za razumijevanje.

Uvršteni su, kao povijesni dokumenti, Hirčev panoramski crtež planine iz 1905., Gorjanovićeva snimka iz 1930. i crtež Velike peći iz pera osnivača planinarske organizacije geologa D. Pilara iz 1886. godine. Za planinare su posebno zanimljivi prikazi ovih točaka: Ponikve i Kameni svati, pećina Veternica, slap Sopot, rudnik Zrinskih kraj doma Grafičar, Sv. Jakob, tzv. Francuski rudnici u Bistranskoj gori, Medvedgrad, pećina Medvednica, Tisit ponor, Horvatovih 500 stuba, "Gorsko zrcalo", Velika peć na Lipi, ruševine Zelinograda i druge točke uz markirane staze i planinarske domove. Očekujemo da će ove točke biti označene i na terenu, odnosno na planini, tako da će ih biti lako naći.

Šteta je što na nekoj od priloženih karata nije iskorištena bijela površina za sažet, planinarima razumljiviji kratak opis geoloških točaka, kako bi se lakše snalazili.

Sada je samo za poželjeti da i druge planinarima zanimljive planine, npr. Samoborska i Žumberačka gora, također budu prikazane na ovaj način, jer eto, tako se uspješno podučava i ujedno populariziraju prirodne znanosti u samoj prirodi. Bilo bi zanimljivo kad bi Medvednica dobila isto takvu knjigu o bilnjom i životinjskom raslinju i o povijesnim, etnografskim i kulturnim vrijednostima. Bio bi to doprinos vrednovanju pojedinih dijelova hrvatskog prostora i poticaj zaštiti od naleta devastacije i zagadivanja. Korisnici "zelenih pluća" Zagreba ovom će knjigom dobiti nova znanja o njezinoj vrijednosti i neka se propitaju kod nakladnika kako je nabaviti, jer nije u prodaji. Na kraju jedan prigorov. Knjizi je pogrešno sročen naslov. Treba biti "Vodič po Medvednici" ili "Vodič Medvednicom", a ne "vodič Medvednice", jer ne treba vodiča ona, nego čitatelji. (ŽP)

Kako ubuduće u inozemstvo

Radi prevladavanja sve izraženije prakse odlaska u inozemstvo bez koordinacije u planinarskoj organizaciji i bez poštovanja Statuta HPS, te Zakona o športu i Pravila Hrvatskog olimpijskog odbora koji propisuje obveze športskih ekipa prilikom odlaska u inozemstvo, Glavni odbor HPS na svojoj sjednici 9.3.1996.g. donio je ove odluke:

1. Sve nastupe u inozemstvu (razna prvenstva i natjecanja u športskom penjanju, orijentaciji, te alpinističke, speleološke ekspedicije i planinarske pohode) njihovi organizatori (HPS, stručne komisije HPS, gradski i županijski planinarski odbori ili planinarska društva) PRIJAVLJUJU Izvršnom odboru HPS imenom akcije, sudionicima, terminima i načinom financiranja, te po njenom završetku predaju kratko pismeno izvješće.

2. Za neke od tih akcija potrebna je i posebna suglasnost Izvršnog odbora HPS. To su: sva natjecanja u športskom penjanju i orijentaciji, te alpinističke i speleološke ekspedicije svih razina (društvene, gradske, državne).

3. Za nastup hrvatske reprezentacije u svim kategorijama na svjetskim i evropskim prvenstvima u športskom penjanju i orijentaciji, te organizaciji državne (s imenom "hrvatska" ekspedicija) alpinističke i speleološke ekspedicije potrebna je suglasnost Hrvatskog olimpijskog odbora koju traži HPS kao punopravni član HOO.

4. Pod pojmom ekspedicija isključivo se smatra samo akcija koja uključuje cilj u planinarskom području, cilj koji u svjetskim mjerilima podrazumijeva taj pojam, gdje su sudionici u dužem razdoblju izolirani od uobičajenih standarda prehrane i noćenja, kada u većem dijelu uspona (silaza) upotrebljavaju alpinističku (speleološku) opremu i tehniku i koja zahtijeva vlastitu logistiku za ostvarenje cilja.

5. Naziv "hrvatska" ekspedicija podrazumijeva samo akcije sa ciljem, sudionicima, organizacijom i ostalim elementima iz stavke 4, a koje prezentiraju našu organizaciju na državnoj razini i usmjerene su na daljnji kvalitetni razvitak te djelatnosti; odluku o tome donosi IO HPS i HOO.

6. Nazine gradska, županijska ili društvena ekspedicija mogu nositi samo akcije koje reprezentiraju i koje su usmjerene na rezultat te djelatnosti u gradovima, županijama i planinarskim društvima, a zadovoljavaju uvjete iz stavke 4; odluku o tome donosi IO HPS na prijedlog organizatora.

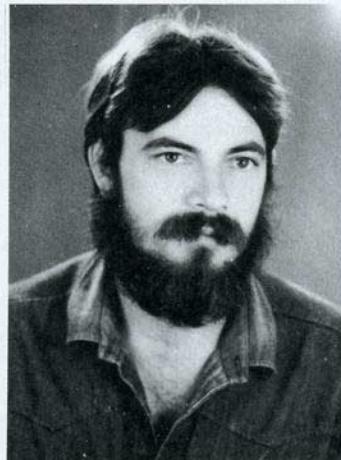
7. Akcija ili nastup koji je organiziran mimo odluke od 1. do 6, ne smatra se akcijom obavljenom u okvirima naše organizacije. Ako su pak korištena imena ili obilježja planinarske organizacije, Izvršni odbor će o neovlaštenoj upotrebi i privatnom karakteru te akcije izvjestiti svoje članove, organizacije HPS, javnost i sve medije i sponzore takvih akcija, te poduzeti druge mjere iz Statuta HPS.

Tko je tko u hrvatskom planinarstvu

MIROSLAV MESIĆ

Novi je član Izvršnog odbora HPS. Rođen je 5. srpnja 1956. u Pleternici. Po zanimanju je elektrotehničar i programer kompjutorskog jezika. Za vrijeme srednješkolskog obrazovanja u Zagrebu, član je izviđačkog odreda "Sestre Baković" s kojim obilazi okolno gorje i sudjeluje na orijentacijskim natjecanjima. Suosnivač je HPD "Klikun" u Pleternici i trenutno je njegov predsjednik.

Istaknuo se organizacijskim sposobnostima i djelovanjem u raznim oblicima planinarske djelatnosti. Organizirao je i vodio mnogo izleta: Olimp, Triglav, Prenj (zimski usponi), Durmitor, slavonski planinarski vlak prema Kleku. S planinarama iz Feričanaca suorganizirao je promičbu slavonskog planinarstva na Poljanicama, vodio lokalne ekološke akcije i dr. Sudjeluje na izgradnji vidikovca na Klikunu, obnovi doma na Jankovcu, na izgradnji skloništa na Starcu, u Šugarskoj dolini, pošumljavanju Požeške gore, trasiranju i markiraju novih puteva po Dilj-gori i Požeškoj gori. Član je Glavnog odbora Samostalnog sindikata drvne i papirne industrije. Zaposlen je u "Oroplet" d.d. Pleternica. Radioamater je (9A7GYR). Bio je sudionik domovinskog rata. Sudjelovao je u I. slavonskoj ekspediciji "Kavkaz '90". Ispenjao je Elbrus, Mont Blanc, Grand Paradiso, Gran Sasso, Pico de Aneto, Marmoladu, Olimp, Pelister te većinu slovenskih i bosanskih planina. Autor je, ispred eko grupe HPD "Klikun", ekološkog projekta "EVE 95" za koji je dao novčanu

potporu REC (The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe). Djeluje na revitalizaciji Sovskog jezera tako da je koordinator između Slavonskog plan. saveza i Odbora za spas i očuvanje Sovskog jezera. Objavljuje ekološke članke u lokalnom tisku. Završio je nekoliko škola i tečajeva HPS. Vodič je društvenih izleta, pripravnik za vodiča, markacist i čuvar prirode planina. Povremeno je predavač iz planinarske tematike kao i one o zaštiti prirode.

Iz Komisije za planinarske puteve

● **Markirati i "markirati".** Statut HPS govori o dužnosti da društva imaju markaciste i da se brinu o putevima. Većina društava odgovorilo je toj odredbi i ima registrirane markaciste u Komisiji za pl. puteve. Društva su pismeno utanačila razgraničenja svog djelovanja. Većina ih djeluje stručno i kvalitetno, prema uputama "Pravilnika za markaciste". Novi markacisti školuju se na tečajevima za markaciste, a dugogodišnji se markacisti registriraju. Nažalost, pojavljuju se i "markacisti" koji se ne pridržavaju odluke Komisije, pogrešno markiraju, samovoljno osnivaju nove puteve ili stare napuštaju. Za pojedine se puteve ni ne zna tko

ih održava. Pojedinci svojataju pravo markiranja bez dogovora ili planskog djelovanja. Nadamo se da će početi drukčije razmišljati i krenuti stopama onih koji markiraju, a ne "markiraju".

(T. Pavlin)

● **Tečaj za markaciste** iz Jastrebarskog, Duge Rese, Ogulina i Karlovca održan je u Karlovcu, u suradnji Komisije za planinarske puteve i označavanja HPS, Turističke zajednice grada Karlovca i HPD "Martinščak" 9. i 10. ožujka. Teoretski dio tečaja održan je u prostorijama Kluba 90 u Ulici dr. Ivana Banjavčića. Predavači su bili instruktori HPS Zdenko Kristijan,

Ladislav Janeš i Tomislav Pavlin, a tečaj je organizirao dr. Ante Starčević. Članovi HPD "Martinšak" obilježit će i pl. put od Bosanaca preko Bosiljeva do Generalskog Stola pod imenom "Po Bosiljevačkom kraju" kao i nekoliko pl. staza u okolini Ličke Jasenice, gdje će HPD "Martinšak" otvoriti svoju pl. kuću.

(Dr. Ante Sarčević)

● **Prvi prošli "Velebitsku obilaznicu".** Ana Lemić i Ante Vujnović, članovi gospičkog HPD "Visočica" prošli su prvi "Velebitsku obilaznicu" i stekli pravo na priznanje. Put približava dosada malo znane i uglavnom neposjećivane vrhove ili druge lokalitete, a njihovim obilaskom posjetitelj proširuje svoje znanje o velebitskim prirodnim ljepotama. (T. Pavlin)

● **Terenski bicikli i motori na velebitskim stazama.** Prošle su godine opaženi terenski bicikli i motori. Pojedinci ne prezaju da se koriste označenim planinarskim putevima i stazama, pa i Premužićevom stazom. Zbog mogućih oštećenja i odrona, neka se koriste šumskim cestama i putevima, kako bi planinarske staze ostale onima, kojima su namijenjene. (T. Pavlin)

● **Dan markacista** bit će 10. lipnja u Ravnom Dabru na Velebitu. Skromno obilježavanje bit će nakon

dvodnevog uređivanja puteva u Dabarskim kukovima. Pozivaju se markacisti i planinari da svoje sudjelovanje prijave Komisiji za plan. puteve u HPS.

● **Samo registrirani markacisti!** Pravo uređivanja pl. puteva imaju samo registrirani markacisti ili planinari pod njihovim vodstvom radi organiziranog i kontroliranog djelovanja, s pravilnim i jedinstvenim načinom uređivanja svih puteva i obilaznica. (T. Pavlin)

● **Registracija planinarskih puteva.** U vezi s budućom registracijom planinarskih puteva izvješćujemo planinare, da se počinje s registracijom glede budućeg cjelovitog pregleda svih planinarskih puteva koji će biti od koristi svim planinarima.

● **Tečajevi za markaciste.** Održana su dva tečaja. Na prvi, za dalmatinsko područje, odazvalo se 10. i 11. veljače 16 polaznika (voditelji T. Pavlin i M. Sunko). Drugi je bio za karlovačko područje, a uspješno je tečaj završilo 13 polaznika (voditelji M. Grubanović, L. Janeš i Z. Kristijan). Slijede tečajevi za Zagreb i okolina društva, za riječko i goransko područje, te za slavonsko područje. (T. Pavlin)

Zaštita prirode

● **25. obljetnica Komisije za zaštitu prirode (1971-1996).** Godine 1971. je na inicijativu dr. Željka Poljaka u PSH prvi put osnovana Komisija za zaštitu prirode HPS. Ona djeluje neprekidno uspješno do danas. Na sastanku Komisije 14. ožujka preporučeno je da se obljetnica obilježi poticajno i radno pod motom: "Senzibiliranje omladine za zaštitu prirode i okoliša od najvećeg je interesa za budućnost i planinarstvo u nas". Ova je poruka preuzeta iz prošlogodišnjeg proglosa u povodu Europske godine zaštite prirode (ENCY '95). U tom će smislu poticati planinarska društva da u svom djelovanju smišljeno potiču omaldu na zaštitu prirode i okoliša. Komisija će u okviru svog koncepta "Obrazovanja za okoliš" nastaviti s programom edukacije mladih u osnovnim školama i planinarskog podmlatka sljedećim programom:

1. Male škole - program namijenjen djeci u osnovnim školama, a tu je i izvrsna popularna ekološka početnica

Svijet u opasnosti (program organizira Katarina Krklec iz Zagreba)

2. Serijal predavanja Zaštita i popularizacija prirode u Hrvatskoj, s tri teme: Hrvatske planine i zaštita prirode, Velebit i zaštićena područja u Hrvatskoj (predavanje sa slajdovima), a koja se već drugu godinu održavaju u planinarskim društvima, školama i narodnim sveučilištima (program organizira Đenka Špralja iz Zagreba)

3. Računalski obrazovni program "Manje smeća - više koristi" namijenjen je ekološkoj edukaciji mladih (diskete distribuiraju za društva Spomenka Kolar iz Našica)

4. Edukativni izleti i ekskurzije u zaštićena područja planinske prirode.

Pozivaju se sva planinarska društva na suradnju. (IS)

● **Proglašavanje Učke park-šumom.** Inicijativu Državne uprave za zaštitu kulturnog i prirodnog

naslijeda da se Učka proglaši park-šumom Komisija za zaštitu prirode proslijedila je najprije plan. društvima u Županiji istarskoj i Županiji primorsko-goranskoj i resorskim područnim suradnicima KZP. Komisija je na svom sastanku 14. ožujka dala podršku Inicijativi, ali je postavljena primjedba da nije obuhvaćena i Lisina. Na tome se i dalje radi. (IS)

- **Novi lokalni povjerenici EKO-patrola.** Na sastanku Komsije za zaštitu prirode HPS-a 14. ožujka nominirani

su za pojedina gorska područja novi lokalni povjerenici EKO-patrola. To su Božena Bučar iz Zagreba (za Medvednicu), Momir Vučinović iz Kastva (za Učku i Ćićariju) i Mario Rubeša iz Opatije (za zaštitu submediteranske vegetacije Istre, Kvarnera, Hrvatskog primorja i Dalmacije od požara). Mole se društva i EKO-patrole u tim regijama da suraduju s ovim povjerenicima. (IS)

Planinarstvo u tisku

● **Bilogorski planinar**, 41/1996, za mjesec travanj, donosi članke o Sljemenskoj kapeli, Prirodi u planinama, dr. Anti Rukavini, Ivanšcici, Visokom Atlasu, Halozama i Košuti u Sloveniji, ukupno 30 stranica, s dvadesetak slika. Izdavač je PD "Bilo" u Koprivnici, cijena 10 kuna. Adresa: 48000 Koprivnica, pp 45. (ŽP)

● **Lički planinar**, 2/1996, za mjesec ožujak, donosi na 32 stranice obilje priloga o ličkom planinarstvu i Velebitu, bogato ilustriranih, s koricama u boji (izvrsne reprodukcije motiva sa Zavižana i degenije velebitike). Izdavač HPD Visočica u Gospiću. Najvredniji autori u ovom broju su prof. Ana Lemić, Ante Vujnović i Tomislav Čanić. (ŽP)

● **Vladimir Lay: "Od brige k akciji".** Objavljena je nova knjiga Vladimira Laya "Od brige k akciji" u izdanju "Zelene akcije" Zagreb. Izvrstan je to ekološki priručnik za sve dužosnike EKO-patrola i sve planinare

koji se bave ekološkom zaštitom okoliša. Posebno je zanimljivo poglavlje "Pravo na zdrav okoliš", što je jedno od Ustavom proklamiranih načela u nas. Iako je namijenjen prvenstveno poticanju ekološke zaštite okoliša Zagreba i njegove okolice, priručnik zapravo mogu izvrsno koristiti i sve naše organizacije, EKO-patrole i svi naši čuvari prirode. (IS)

● **Turistički vodič '96.** Nedavno je iz tiska izašao novi "Turistički vodič '96" po Republici Hrvatskoj, tiskan na 300 stranica. Iako nema planinarsko značenje, dobro će doći i planinarima. Uz poznata turistička mjesta uvršteni su i Nacionalni parkovi Brijuni, Kornati, Krka, Mljet, Paklenica (uz opis planinarenja, alpinizma, športskog penjanja, razgledavanje špilja, trekkinga i vožnje planinskih biciklima), Plitvička jezera i Risnjak, a tiskan je na sjajnom papiru, uz obilje fotografija u boji i tekstrom na četiri jezika (hrvatski, njemački, engleski i talijanski) (Dr. Ante Starčević)

Vijesti

● **Stanica planinarskih vodiča Split 1976 - 1996.** Godišnji sastanak Stanice Split, protekao je aktivno i radno. Nakon izvješća o 1995. godini, raspravljalo se o aktivnosti vodiča u svojim matičnim društvima. Vodiči i pripravnici aktivno su sudjelovali i djelotvorno organizirali i vodili izlete, pohode i ture u svojim društvima, odazivali se na seminare i vježbe stručnog usavršavanja. Neki su dali svoj doprinos u radu plan. škola kao predavači i instruktori. U programu za 1996. planira se školovanje i usavršavanje kadrova (škole, seminari, tečajevi, vježbe), još veća angažiranost u matičnim

društvima, sudjelovanje članova Stanice u visokogorskem pohodu u središnje Alpe i drugo. Ovako bogat program znak je kojim Stanica označava svoju 20. obljetnicu djelovanja i prilika da se njezini kadrovi još više iskažu u vodičkoj službi. To je i obveza svakog člana koji želi uspješan rad svojem matičnom plan. društvu i Stanici vodiča kojoj pripada. (M. Sunko, prof.)

● **Školovanje kadrova.** U organizaciji HPK "Split" koncem 1995. organizirana je Opća planinarska škola. Školu je započelo 25 polaznika, a u tijeku dvomjeseč-

čnog rada (predavanja i vježbe) odustalo ih je nekoliko i na kraju je 15 zadovoljilo zahtjevima programa. Škola je radila po jedinstvenom programu opće plan. škole, s odgovarajućim predavačima i instruktorima za pojedine discipline. Dana 17. i 18. veljače 1996. organiziran je tečaj za markaciste koji je pohadalo 16 članova HPK "Split". Uz obavezan teoretski sadržaj, prikazan je i videofilm o radu markacista na stazi "Žumberačko gorje - slap Brisalo". Praktični dio ostvaren je na stazi "Splitov kliničan put" (SKP) na južnim padinama Kozjaka. Svi su polaznici najprije završili opću plan. školu, dobili Priručnik za markaciste i na kraju diplomu o završenom tečaju. Tečaj su vodili Tomislav Pavlin i Milan Sunko. Poželimo novim vrijednim markacistima uspješno održavanje planinarskih puteva! (M. Sunko)

● **Poučna staza na Kalniku.** HPD "Kalnik" Križevci izgradilo je svoj planinarski dom 1935. god. u blizini starog grada Kalnika. Gora Kalnik kao zaštićeni krajolik prirode, dosad je bila malo poznata i nedovoljno iskorištena u turističke svrhe. Da se njezine prirodne vrijednosti približe posjetiteljima, izgrađena je poučna staza, koja počinje kod starog grada Kalnika, ide sjevernom stranom grebena Kalnika do ispred Maloga Kalnika, a zatim natrag južnom stranom grebena do staroga grada Kalnika. Staza ima kružni oblik i dugačka je 5000 m. Lakom šetnjom, uz zaustavljanje na vidikovcu, prode se za tri sata hoda. Staza ima poučni karakter i upozorava korisnika na čuvanje prirode i okoliša. Početak staze je obilježen glavnim panoom, a duž staze nalazi se 10 informacijskih tabli na kojima je kratak opis poučnih dijelova. Staza je namijenjena građanstvu, planinarima, školskoj djeci, kršćanskoj mladeži, turistima i drugim zainteresiranim osobama. Izraden je vodič staze. **Staza će biti predana na uporabu 8. lipnja u 11 sati, na Dan zaštite planinske prirode u Hrvatskoj.** Rad na projektu djelomično su financirali Regionalni centar zaštite okoliša za srednju i istočnu Europu i Javno poduzeće "Hrvatske šume" u Zagrebu.

(D. Rauš i I. Duričić)

● **Put oko Karlovca.** HPD "Martinčak" i Turistička zajednica grada Karlovca uređuju i obilježavaju planinarski put "Put oko Karlovca" koji će se protezati od Donjeg Pokuplja preko Svetе Margarete, sela Brdića, crkve Svetog Ante do pl. doma u Zadobaru, zatim prema Stativama, Vučjaku, šumom Kozjačom preko Mokrica do Mrzlog Polja, uz uspon na brdo Vinicu iznad Duga Rese, ukupno 6 sati lagana hoda. Za tu prigodu bit će tiskani i priručnici za obilaznike uz prostor za otiskivanje žigova na KT. Odmor je moguć u pl. domu u Zadobaru i Drmešovoj gospodnici "Kalvarija grill". Nakon obilaska svih KT dobiva se ukusna spomenznačka u Turističkoj zajednici grada Karlovca kod prof. Dragara Nikolića - Jundre. (Dr. A. Starčević)

● **HPD "Zavižan" Senj** održalo je 14. ožujka Izbornu

skupštinu. Podnesena su izvješća o radu od 1992. do 1995., finansijskom poslovanju u 1995. i izvješće Nadzornog odbora. Organizirano je 14 društvenih izleta autobusom sa 420 sudionika. Bilo je više izleta manjih skupina, 4 akcije pošumljavanja zaleda Senja u kojima je posadeno 2650 sadnica crnog bora i posijana veća količina sjemena, čišćene su i markirane staze: Sibinj - Malić - Alan - Krivi Put, Siča - Plančice - Jablanački Alan primorskom padinom Velebita, Vratnik - Oltari i Štirovača - Dokozina plan. U tim akcijama radila su 74 člana. Društvo je riješilo vlasnički odnos nad kućom u Sijasetu. Broj članova opet počinje rasti (u 1995. je prodano 260 markica), što znači da Društvo ima toliko članova. Donesen je novi Statut uskladen sa zakonima. Izabran je Upravni odbor od 11 članova. Za predsjednika je izabran Mirko Belavić, za dopredsjednika Stjepan Filipović, za tajnika Mladen Atanasić, za rizničara Željko Matijević, članovi Uprave su: Ante Barbić, Kamilo Čorić, Branko Gostović, Marijanka Nekić, Davor Prpić, Jure Tomljanović i Mile Tomljanović. U Nadzorni odbor izabrani su: Bosiljka Filipović, Tomislav Lebinac i Milena Miškulin, a u Sud časti Marijanka Gostović, Ivica Tomljenović i Zdenko Vrban. Usvojen je plan rada za 1996. u kojem je planirano 6 izleta, održavanje kuće u Sijasetu, popravak puta do kuće, markiranje staza, uređenje skloništa Krivi put, učlanjivanje što više mladih u Društvo, briga za okoliš i za osnivanje Županijskog planinarskog saveza. Na kraju je dr. Vice Ivančević održao uz dijapoziitive predavanje na temu Senjska Draga - ljetopisica Senja.

(Mirko Belavić)

● **Dom na Kleku.** U domu će do daljnega dežurati članovi HPD "Klek" iz Ožulina. Dežurstvo će biti od subote prije podne do nedjelje poslije podne te u dane praznika. Za boravak u domu izvan naznačenog, potrebno se dogovoriti s predsjednikom Franjom Petrušićem telefonom 047/523-456 ili sa Zvonkom Domitrovićem, telefon 047/525-012.

● **Umro je Petar Armanini,** član HPD Željezničar, u 102. godini života, vjerojatno, najstariji hrvatski planinar. Čitatelji se vjerojatno sjećaju da smo 1994. u broju 9-10 (str. 232) donijeli osvrт povodom 100. obljetnice njegova rođenja, uz našu čestitku. Umro je u Zagrebu 29. ožujka. Naša sućut njegovoj obitelji.

● **Odlikovani Gorani HPD "Zagreb Matica".** U veljači ove godine na svečani je način predstavnik HPS dr. Željko Poljak uručio priznanja najzaslužnijim članovima Sekcije "Goranin", koja uspješno i neprekidno djeluje četiri desetljeća pod vodstvom Eugena Kumičića. Eugen Kumičić odlikovan je najvišim priznanjem, plaketom. Zlatni su znak dobili Zlatan Andrašević, Hinko Friedrich i Veljko Lipovac, Srebrni Božena Bambić Denona, Nada Juranić, Zlata Korenčan i Milivoj Omerzo, a Brončani Ivona Ajanović i Ratko Mihaljević. Čestitamo!

● **HPD "Martinščak"** iz Karlovca održalo je u svom domu na Zadobaru godišnju skupštinu. Predsjednik društva je Josip Grdina, dopredsjednik Zlatko Šoštaric, predsjednica upravnog odbora Etika Lazarević, tajnik Antun Petrekanić, a pročelnik sekcije za zaštitu prirode Brankica-Bana Simić. Za svesrdno zalaganje Brončani znak HPS-a primili su dipl. ing. Marina Šojat, Veljko-Zenta Zatezalo, prof. Tomislav Majetić, prof. Jasminka Petrekanić, dok je Antun Petrekanić primio zlatno odličje HPS-a.

(Dr. Ante Starčević)

● **Na Papuku neće biti RAO.** Vijećnici Virovitičko-Podravske županije su na svom posljednjem sastanku jednoglasno rekli "NE" pokušajima da Papuk postane jedna od lokacija na kojoj bi se odlagao radioaktivni otpad (RAO). Papuk je, uz još 7 mogućih lokacija, došao u obzir kao najpogodnija lokacija. Sada, naprotiv, ima prijedloga prema kojima bi Papuk, ta stara slavonska ljepotica, trebala postati nacionalni park.

(Dr. Ante Starčević)

● **HPD "Bijele stijene"** u Mrkoplju održalo je 23. ožujka redovnu skupštinu. Nakon izvješća o radu, izabранo je novo ravnateljstvo. Za novog je predsjednika izabran Josip Mataja, dopredsjednika prof. Stjepan Horaček, tajnik je Josip Kus, a blagajnik Anton Mance. U Upravni odbor ušli su pored gore navedenih još prof. Franjo Starčević, Branko Blažević-Brana, Marija Lakotić, Berislav Crnić i Josip Rački. U planu rada je obnova doma u Tuku, proširenje Mrkopaljskog pl. puta, planinarska škola, tečaj za markaciste i zaštita prirode. Na kraju su pojedincima zaslužnima za obnovu kuće "Jančarica" kao i kao i šumariji Mrkopalj dodijeljena priznanja, a dugogodišnjim aktivnim članovima društva lijepi spomen-plakete. Skupštini su kao gosti bili nazočni predstavnici PS Županije primorsko-goranske kao i više pl. društava s kojima domaćin uspješno surađuje. Poslije službenog dijela, priredena je zakuska i druženje uz svirku popularnih mrkopaljskih tamburaša.

(Zoran Majnarić)

● **"Ante Bedalov", uzorito planinarsko društvo.** Na srednjim stranicama ovoga broj donosimo fotoreportažu o ovogodišnjem skupnom obilasku planinarskog puta "Kolijevkom hrvatske državnosti" koje je poprimilo oblik organiziranoga trodnevнog slavlja u sklopu proslave Dana Kaštela i Dana Osnovne škole kneza Trpimira. Otpočelo je u petak, 1. ožujka kad se na prostranom trgu Brće, u samom središtu mjesta, okupilo mnoštvo planinara. Došli su na proslavu Spiličani, Sućurani, Metkovčani, Makarani, Otočani, Imočani ..., rekli bismo sve sami domaći, ali i dragi gosti: Ivica i Hajro iz livanjskog "Cincara" i čak pedesetak Gospićana, najvećim dijelom srednjoškolaca, članova HPD-a ""Visočica".

Taj impozantni skup od oko stotinu i pedeset planinara digao je na noge sve Kambelovčane. Oni su ponosni na

svoje planinare i došli su nas pozdraviti i zaželjeti nam dobrodošlicu.

Nakon sv. mise u crkvici Sv. Kuzme i Damjana, kojom je proslava i službeno započela, vijugava kolona planinara krenula je putem Kozjaka.

Drugoga dana poslije podne bila je centralna svečanost HPD "Ante Bedalov". U 18 sati održana je svečana sjednica Društva u holu Osnovne škole kneza Trpimira. Uz planinare bili su nazočni i brojni gosti i kaštelanski uglednici, te sam predsjednik HPS-a gosp. Nikola Piljić. U prigodnom referatu predsjednika Ive Bedalova kazano je o povijesnom putu Društva i njegovu značenju na promidžbi planinarstva. U najtežim danima Domovinskog rata izgradili su svoj planinarski dom i kapelicu Sv. Roka, uspostavili planinarski put Kolijevkom hrvatske državnosti, markirali više staza na matičnoj planini, priredivali izložbe i predavanja, obišli niz hrvatskih planina, obilježavali blagdane i obljetnice u suradnji s političkim i društvenim strukturama mjesta, suradivali s nizom planinarskih društava, a prošlog su ljeta članovi Društva osvojili i sam "krov Europe" Mont Blanc. Najzaslužniji članovi, planinarska društva, razna poduzeća i istaknuti pojedinci, dobili su, ovom prilikom, pismena priznanja, a dio njih i planinarska odlikovanja iz ruku samog predsjednika HPS-a. Kako to redovito biva, sve je završeno obilatom "Švedskim stolom", muzikom i plesom. A sutradan, u nedjelju, nastavili smo s obilaskom trećeg dijela puta KHD. Kambelovčani su se opet potvrdili kao dobri organizatori i prijatelji.

(Ante Juras)

● **Foto natječaj.** HPD Pliva u suradnji s Komisijom za zaštitu prirode HPS organizira foto natječaj povodom Svjetskog dana zaštite okoliša 5. lipnja i skupa planinara Žumberak - Slapnica '96. Tema: Žumberak i Samoborsko gorje i zaštita prirode, jer bi oni trebali postati zaštićeno područje park prirode (što će biti i cilj skupa planinara Slapnica '96.). Na natječaj se može poslati do 10 fotografija (za koje treba imati i negative) ili dijapositiva. Fotografije će biti izložene povodom Svjetskog dana zaštite okoliša 8/9. lipnja koji ove godine planinari obilježavaju skupom u Jastrebarskom i na Žumberku i u naknadno dogovorenim prostorima, a i poslije u raznim mjestima i gradovima. Fotografije ili dijapositivi s naznačenim mjestom snimanja i imenom i adresom autora treba dostaviti osobno ili poštom do 12. svibnja Đenki Špralja u HPD Pliva, Cankareva 22 utorkom od 20 do 22 sata ili radnim danom u Pliva dd-ZOJ zaštita okoliša, Cankareva 22, Zagreb.

● **Dan splitskih planinara bit će 5. svibnja** u povodu proslave blagdana Sv. Duje. Održava se na Mosoru. Uz tri vodene planinarske ture, predviđen je posjet Miličevića Šipili i pokazana alpinistička vježba. Tijekom svibnja športski penjači planiraju uspon na zvonik crkve Sv. Duje i Hrvojevu kulu te festival športskog penjanja na Marjanu.

(I. T. Marinov)

● **Traži se računovoda.** Hrvatski planinarski savez traži mlađeg umirovljenika ili umirovljenicu - planinara, računovođu za vođenje knjigovodstva, honorarno, dva puta tjedno. Knjigovodstvo se vodi na kompjutoru, pa je potrebno znanje rada na Pc-u, te pripreme svih periodičnih i godišnjih obračuna. Informacije na telefon 448-774 u poslovnici HPS.

Kamp "Peko" - Starigrad poziva planinare da uz poseban popust

koriste naš kamp prostor uz morsku obalu, 500 m od hotela "Alan" u smjeru Selina, koji je otvoren čitavu godinu. Kamp je opremljen sanitarnim čvorom, prostorom za kuhanje, te kupaonicama s toplovom i hladnom vodom. Isto je tako moguć smještaj u našim sobama. Sve obavijesti na telefon 023-369-369. Očekujemo Vas u našem kampu i želimo ugodan boravak na našim plažama, u Paklenici i na Velebitu.

Petar Marasović, Starigrad-Paklenica, Tel. 023-369-369

NOVO!

Popust za planinare!

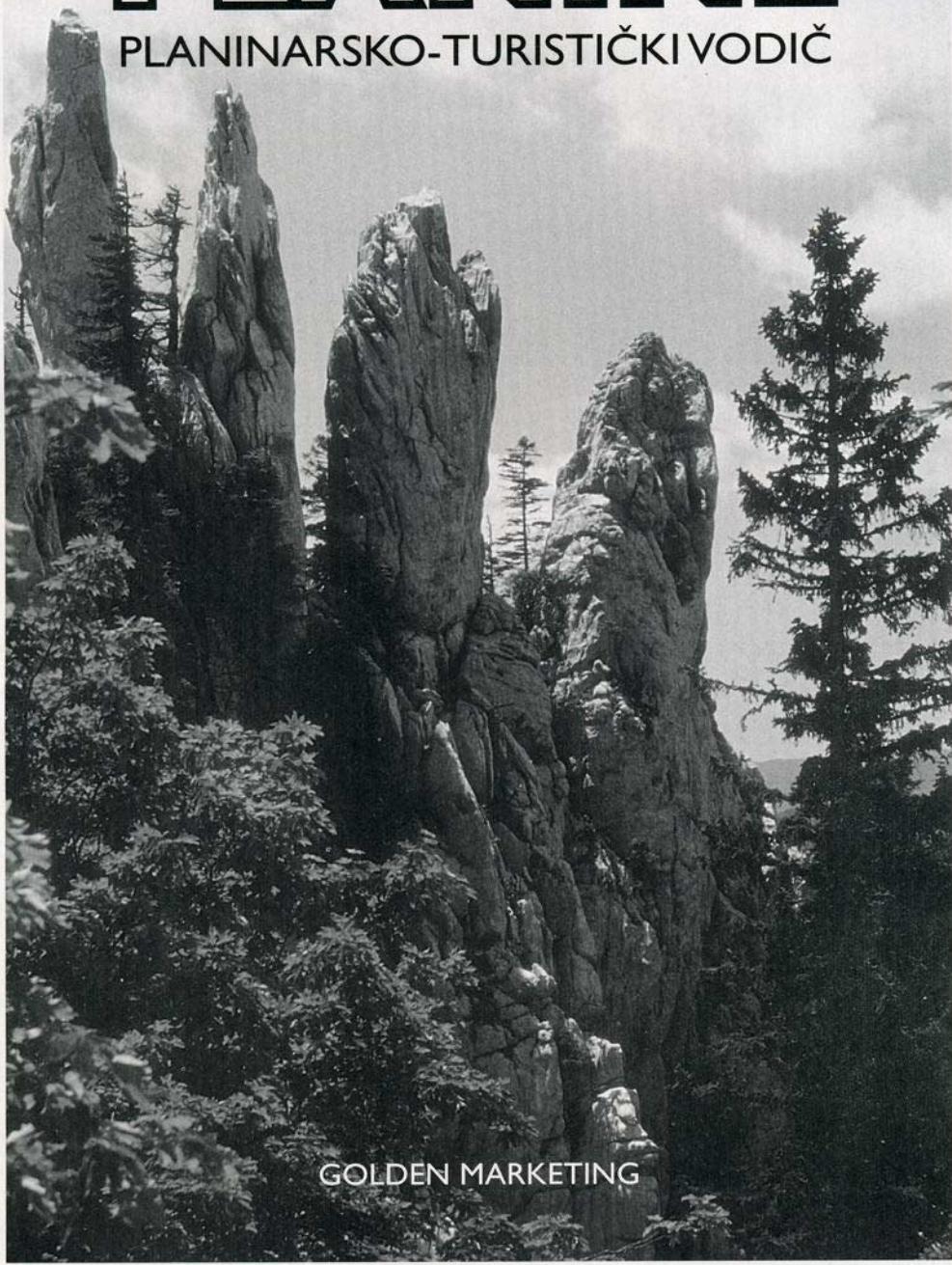
U svibnju ove godine izlazi iz tiska Poljakov planinarsko-turistički vodič "HRVATSKE PLANINE"

čiju naslovnicu možete vidjeti na idućoj stranici. Na 536 stranica bit će nekoliko tisuća najnovijih podataka o svemu što može zanimati planinare, počevši od Medvednice, do Čvrsnice u Hercegovini. Posebno valja istaknuti priložen četverobojni atlas od 40 stranica, 260 slika u tekstu, trideset kolor-slika na prilogu i čvrste, plastificirane korice najsuvremenijeg oblika. U ovu omašnu, gotovo raskošnu knjigu uloženi su velik trud oko stotine suradnika i znatna financijska sredstva. Cijena joj je 190 kuna, a naši je čitatelji i članovi planinarskih društava mogu dobiti uz popust od 30% ako je odmah naruče preko Hrvatskog planinarskog saveza, 10000 Zagreb, Kozarčeva 22 (isporka pouzećem, plaćanje poštaru prilikom dostave). Narudžbenica mora sadržavati ove podatke: ime i prezime (velikim slovima), mjesto i poštanski broj, ulicu, kućni broj i kat, ev. telefon, te datum, mjesto i vlastoručni potpis.

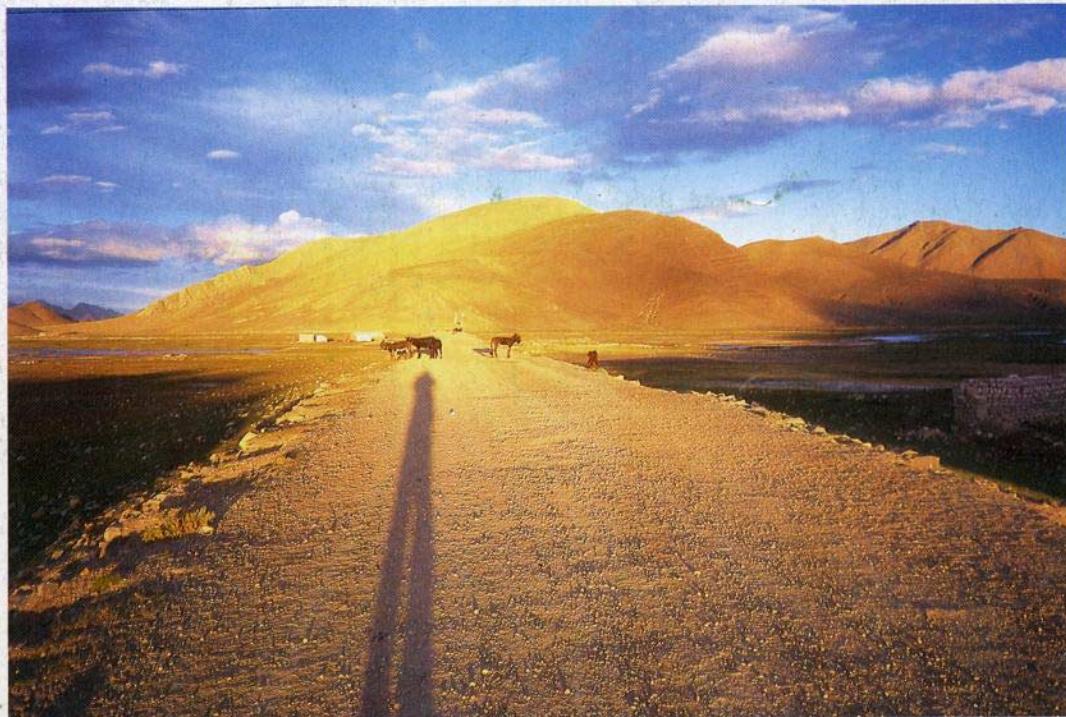
Dr. Željko Poljak

HRVATSKE PLANINE

PLANINARSKO-TURISTIČKI VODIČ

GOLDEN MARKETING

CHROMOS

Tvornica grafičkih boja

CHROMOS
Printing Ink factory

za grafičku industriju proizvodimo:

- boje za sve tehnike tiska s pripadajućim primjesama,
- različita pomoćna sredstva za rad u tiskarama,
- grafičke lakove,
- po željama kupaca izradujemo boje i primjese.

za industriju prerade plastičnih masa proizvodimo:

- boje za bojenje polietilena, polistirena, PVC-a u obliku granula,
- boje u tekućem stanju za bojenje polietilena, polistirena, ABS-a,
- boje za bojenje nezasićenih poliestera,
- boje za bojenje gume.

Zagrebačka 30, 41430 Samobor
Telefon: 041/ 782-122

Telefax 041/ 782-430
Telex: 21717 chrom rh